

JOLANTA CHWASTYK-KOWALCZYK

<https://orcid.org/0000-0002-3463-6432>

Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach (Polska)

Jan Kochanowski University of Kielce (Poland)

„Amicus” – osvajanie lęku pacjenta Świętokrzyskiego Centrum Onkologii w Kielcach poprzez informacje. Działalność redaktorek Joanny Chączyńskiej i Izabeli Opalińskiej¹

Streszczenie

W referacie przedstawiono bezpłatny kwartalnik „Amicus”, wydawany od 2015 r. do dziś w 3000 egzemplarzy przez Świętokrzyskie Centrum Onkologii w Kielcach, skierowany do pacjentów tej placówki. Redagowany jest przez dwie osoby: Joannę Chączyńską i Izabelę Opalińską. Celem uruchomienia tej formy komunikacji jest zaznajomienie pacjentów z profilem jej działania, poszczególnymi oddziałami, profilaktyką badań klinicznych, diagnostyką, sposobami leczenia (chirurgia, radio- i chemioterapia, hormonoterapia, immunoterapia), lekarzami specjalistami, wielodyscyplinarnymi zespołami terapeutycznymi, które opracowują plany leczenia pacjentów, telepatologią – czyli systemami informatycznymi w medycynie, zdrowym trybem życia i odżywiania, psychoonkologią, odbywającymi się konferencjami i sympozjami naukowymi, opieką pielęgniarstwa, rehabilitacją, prawami pacjentów. Jest to swoisty przyjaciel-przewodnik dla ludzi

¹ Publikacja przygotowana/dofinansowana ze środków budżetu państwa w ramach programu „Społeczna odpowiedzialność nauki” Ministra Edukacji i Nauki. Jest wynikiem udziału w projekcie „Ośrodek Badań Historii Kobiet – kontynuacja”.

często wystraszonych diagnozą. Prezentowane są wywiady z wyleczonymi lub będącymi w trakcie leczenia znanymi ludźmi świata kultury, nauki, w tym z lekarzami medycyny, zachęcające do badań profilaktycznych oraz do optymistycznego nastawienia do leczenia. Celem głównym jest oswojenie pacjentów z lękiem przed chorobą, który często wynika z niewiedzy. Od marca 2020 r. tematy związane z pandemią COVID-19 dotyczą profilaktyki w postaci szczepień przeciwko wirusowi oraz różnych powikłań po przebytej chorobie.

Słowa kluczowe: „Amicus” 2015–2021, kwartalnik, Świętokrzyskie Centrum Onkologii, Kielce, Joanna Chączyńska, Izabela Opalińska

**AMICUS – TAMING THE FEAR OF A PATIENT
OF THE ŚWIĘTOKRZYSKIE CENTER OF ONCOLOGY IN KIELCE
THROUGH INFORMATION. THE ACTIVITY OF THE EDITORS
JOANNA CHĄCZYŃSKA AND IZABELA OPALIŃSKA**

Abstract

The paper presents the free quarterly *Amicus*, published from 2015 until today in 3000 copies by the Świętokrzyskie Oncology Centre in Kielce, addressed to the patients of this facility. It is edited by two persons: Joanna Chączyńska and Izabela Opalińska. The purpose of launching this form of communication is to familiarize patients with the profile of the clinic's operation, its departments, clinical trial prophylaxis, diagnostics, treatment methods (surgery, radio and chemotherapy, hormone therapy, immunotherapy), specialist doctors, multidisciplinary therapeutic teams that develop treatment plans for patients, telepathology – i.e., information systems in medicine, healthy lifestyle and nutrition, psycho-oncology, scientific conferences and symposia, nursing care, rehabilitation, patients' rights. It performs a role of the friend-guide to people who are often startled by the diagnosis. The magazine presents interviews with famous people from the cultural and scientific world who have been cured or who are undergoing treatment, including medical doctors, encouraging readers to conduct preventive examinations and to be optimistic about their treatment. The main goal is to familiarise patients with the fear of illness that often results from ignorance. Since March 2020, topics related to the COVID-19 pandemic concern preventive measures, such as vaccination against the virus, and possible complications after the disease.

Keywords: *Amicus* 2015–2021, quarterly, Świętokrzyskie Center of Oncology, Kielce, Joanna Chączyńska, Izabela Opalińska

Wstęp

Od 2015 r. do dnia dzisiejszego ukazuje się w Kielcach bezpłatny kwartalnik „Amicus” – czyli „przyjaciół”, edytowany w 3000 egzemplarzy przez Świętokrzyskie Centrum Onkologii Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej (dalej: ŚCO). Redakcja uczestniczyła przy produkcji spotów i billboardów promujących programy profilaktyczne raka szyjki macicy i raka piersi, w których twarzami kampanii byli aktorzy Teatru im. S. Żeromskiego w Kielcach: Teresa i Mirosław Bielińscy oraz Beata Pszeniczna i Dawid Żłobiński. Współpracuje również przy filmowym projekcie, dotyczącym „Profilaktyki obrzęku limfatycznego. Ścieżka pacjentki”. Filmy można obejrzeć na stronie projektu www.pol.onkol.kielce.pl.

Autorka przebadła 28 numerów periodyku metodą analizy wartości, skupiając się na analizie jakościowej, czyli analizie treści, artykułów pisanych przez lekarzy specjalistów. Wyodrębniła poszczególne kategorie i opisała tematykę poruszaną w ich obszarze oraz funkcje, jakie spełnia pismo wobec swoich odbiorców: informacyjną, edukacyjną, kulturotwórczą i integracyjną. Skonstatowała, że zawartość treściowa pisma jest odzwierciedleniem kalendarza wydarzeń medycznych na świecie – prezentowanie obchodów dni różnych typów raka i związanych z tym programów informacyjno-profilaktycznych, pogłębia wiedzę czytelników, co może przekładać się na jakość ich życia.

Rozwinięcie

Redaktorem naczelnym „Amicusa” jest od początku Joanna Chądzyńska². Skład redakcji uzupełniają Izabela Opalińska³ i Ma-

² Joanna Chądzyńska – ur. 1973 r. w Ilży. Ukończyła zarządzanie i marketing na Wydziale Zarządzania Uniwersytetu Łódzkiego oraz 2-letnie studia podyplomowe na tym samym wydziale o kierunku *public relations*. W ŚCO pracuje od czerwca 2006 r. Zajmowała się programami profilaktycznymi dotyczącymi raka piersi i raka szyjki macicy oraz przygotowaniem ofert, które były odpowiedzią na ogłoszenia konkursowe z Ministerstwa Zdrowia z Narodowego Programu Zwalczenia Chorób Nowotworowych, obecnie Narodowej Strategii Onkologicznej na wysokospecjalistyczny sprzęt medyczny. Od prawie 2 lat pracuje w dziale inwestycji. Dodatkowo od 2015 r. zajmuje się „Amicusem” na prośbę prof. Stanisława Gózdzia. Prywatnie J. Chądzyńska ceni sobie ciszę i spokój, piękne widoki górskie i podróże. Lubi jeździć na rowerze, a zimą na łyżwach. Podróżami zaraziła 12-letniego syna, on z kolei próbuje z niej zrobić kibica piłki nożnej. Lubi też gotować i przy tym eksperymentuje w kuchni, gotuje także dla „Amicusa” i dzieli się swoimi przepisami z czytelnikami.

³ Izabela Opalińska – mgr filologii klasycznej (Uniwersytet Jagielloński), uczestniczka warsztatów dla dziennikarzy Europy Wschodniej organizowanych w 1992 r. w Londynie przez Know How Found i Agencję Reutersa; dziennikarka publicystka z 25-letnim stażem

rek Widanka (od nr 18 z 2019 do nr 24 z 2020) – pomagał robić zdjęcia do artykułów. W chwili obecnej pismo redagują dwie panie. Treść i oprawa każdego numeru są akceptowane przez dyrektora ŚCO prof. Stanisława Góździa. Roczny koszt edycji wynosi 40 000 zł.

Redakcja mieści się przy ul. Stefana Artwińskiego 3 w Kielcach. Opracowaniem graficznym od 1 do 8 numeru zajmował się Piotr Zgorzelski, natomiast od 9 numeru – Agencja Reklamowa Czarno na Białym. Skład i przygotowanie do druku oraz druk – na matowym papierze kredowym (130/115 g), powierzony jest również Agencji Reklamowej Czarno na Białym. Magazyn jest pięknie wydawany, każdy numer opatrzony wieloma kolorowymi zdjęciami-

(1991–1995 – „Gazeta Wyborcza” w Kielcach, 1995–2015 – „Echo Dnia” w Kielcach), w latach 1991–2002 współpracowniczka działu reportażu „Gazety Wyborczej”, specjalizacja – ochrona zdrowia, sprawy społeczne, wolontariat. Od początku swojej pracy zaangażowana w działania prospołeczne (w latach 2000–2014 koordynatorka sztabu Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy w Kielcach; dziennikarka popularyzująca program Zdrowa Gmina, mający na celu podniesienie zgłaszalności na badania profilaktyczne – mammografię, cytologię, kolonoskopię. Do 2015 r. funkcjonowała w mediach pod panińskim nazwiskiem Izabela (Iza) Bednarz. Nagrody i wyróżnienia: 1993 – nagroda Stowarzyszenia Dziennikarzy Polskich za reportaże „Szkola strachu”, *Gazeta Wyborcza*, Iza Bednarz, Piotr Żak; 1994 – wyróżnienie Stowarzyszenia Dziennikarzy Polskich za reportaże „Na nieciekawej ulicy”, *Gazeta Wyborcza*; 2009 – laureatka konkursu Homo Homini (2009) wojewody świętokrzyskiego w kategorii dziennikarze/redakcje przyczyniające się do popularyzacji wiedzy na tematy dotyczące osób niepełnosprawnych; 2010 – nagroda Wojewody Świętokrzyskiego „Laur Świętokrzyski” w kategorii Dziennikarz Roku 2009; 2011 – nagroda główna w konkursie „Złote Pióro Marszałka” Województwa Świętokrzyskiego za reportaże „Nie zostawiajcie nas”, *Echo Dnia*; 2012 – wyróżnienie specjalne Polskiej Unii Onkologii dla najaktywniejszego dziennikarza za wspieranie idei Konkursu Zdrowa Gmina; 2011, 2012, 2013, 2014 – laureatka czterech kolejnych edycji konkursu „Tak! Pomagam” dla dziennikarzy popularyzujących wolontariat, za reportaże publikowane w *Echu Dnia*; 2013 – nominowana do nagrody im. Barbary N. Łopieńskiej za najlepszy wywiad prasowy, „Przychodzimy, odchodzimy”, *Echo Dnia*; wykładowca (*Rola mediów w edukacji onkologicznej społeczeństwa*) na warsztatach dla dziennikarzy „Wspólnymi siłami wygramy z rakiem” w 2012 r.; laureatka wyróżnień za popularyzowanie idei Polskiego Czerwonego Krzyża; jurorka w Przeglądzie Małych Form Teatralnych o tematyce prozdrowotnej organizowanych przez Wojewódzką Stację Sanitarno-Epidemiologiczną w Kielcach i Polskie Towarzystwo Higieniczne (2013–2018). Od 10.2015 r. zatrudniona w Świętokrzyskim Centrum Onkologii na stanowisku specjalisty od komunikacji społecznej, edukacji i informacji, członek redakcji „Amicusa” – bezpłatnego kwartalnika dla pacjentów onkologicznych wydawanego przez ŚCO. Posiada 6-letnie (2017–2022) doświadczenie w realizacji projektów dofinansowanych z EFS z zakresu profilaktyki onkologicznej (odpowiedzialna za promocję projektów w mediach, przygotowanie i realizację kampanii reklamowych – projekty koncepcyjne, scenariusze spotów telewizyjnych i radiowych, reportaże telewizyjnych, organizacja sesji zdjęciowych, opracowanie treści zaproszeń, ulotek, przygotowanie artykułów prasowych, organizacja konferencji prasowych, bieżący kontakt z mediami, kontakt z organizacjami pacjencckimi, NGO). Zainteresowania: człowiek i jego relacje ze światem, biologia, turystyka górską, piesza i każda inna forma ruchu oraz intensywne poszukiwania metody wydłużenia doby do 30 godzin.

mi, które są kupowane w banku zdjęć lub robione przez redakcję samodzielnie. Do końca 2021 r. ukazało się 28 numerów pisma. Periodyk zasilają swoimi artykułami lekarze specjaliści, średni personel medyczny oraz pozostali pracownicy ŚCO. Każdy numer ma temat wiodący, z reguły jest to światowy dzień walki z jakimś rodzajem raka. Przykładem może być październikowy numer 4 z 2015 r., całkowicie poświęcony kwestiom raka piersi, tym bardziej, że ŚCO po audycie Światowego Towarzystwa Senologicznego uzyskał jego akredytację⁴.

Periodyk ma stałe działy:

- Nasze Centrum,
- Profilaktyka,
- Diagnostyka,
- Leczenie,
- Na zdrowie.

Celem uruchomienia tej formy komunikacji jest informowanie pacjentów o profilu działania Świętokrzyskiego Centrum Onkologii, jego poszczególnych oddziałach, o profilaktyce badań klinicznych, diagnostyce, sposobach leczenia (chirurgia, radio- i chemioterapia, hormonoterapia, immunoterapia), lekarzach specjalistach, wielodyscyplinarnych zespołach terapeutycznych, które opracowują plany leczenia pacjentów, telepatologii, czyli systemach informatycznych w medycynie, o zdrowym trybie życia i odżywianiu, psychoonkologii, odbywających się konferencjach i sympozjach naukowych, o opiece pielęgniarskiej, rehabilitacji, o prawach pacjentów.

Świętokrzyskie Centrum Onkologii, chcąc budować pozytywne skojarzenia w relacji szpital-pacjent, podjęło się rozwiązania, które miało usprawnić komunikację z pacjentem. Joanna Chądzyńska została poproszona przez dyrektora ŚCO o napisanie relacji z otwarcia oddziału urologii, była to próba, a jednocześnie pierwszy artykuł, jaki powstał do „Amicusa”. Decyzją prof. Stanisława Góździa powstał magazyn, który – jak sobie życzył profesor – miał się nazywać „Amicus” – miał być przyjacielem-poradnikiem dla pacjenta, który wyjaśnia trudne zagadnienia medyczne (dla profesora najważniejsi są ludzie i przyjaciele). W 1. numerze, który ukazał się w lutym 2015 r., redaktor naczelna napisała, że „Świętokrzyskie Centrum Onkologii to tak naprawdę każdy pacjent, wszyscy tu pra-

⁴ Dr hab. n. med. Piotr Kędzierawski, „Breast Unit”, *Amicus*, nr 4, 2015, 18–19.

cujący i każdy kto uczestniczy w życiu naszego Centrum. Ziemia Świętokrzyska potrzebowała pełnoprofilowego Centrum Onkologii, które otwiera się na pacjenta, bo to on jest tu przecież najważniejszy⁵. Z założenia miał to być przyjaciel-przewodnik-poradnik dla wystraszonych diagnozą i często zagubionych pacjentów, służący pomocą i wyjaśnieniami. „Amicus”, pisany prostym językiem, zrozumiałym, dostępnym dla każdego, w którym są praktyczne rady, rzetelne informacje prosto od specjalistów, ma ich przeprowadzić przez te trudne dla nich chwile.

Objętość tego dwulamowego pisma wynosi 40 stron, formatu 29 cm x 21 cm. Ma bardzo staranny i czytelny *layout*, jest bogato ilustrowany kolorowymi zdjęciami, diagramami, wykresami, schematami, tabelami, grafiką. Od 1 numeru w 2017 r. zmieniono *layout* okładki, dodając czerwony pasek, na którym widnieją: częstotliwość ukazywania się, nr ISSN (24449-6294), numeracja i data edycji. Na stronie tytułowej zamieszczono tytuły najważniejszych, polecanych przez redakcję artykułów. Układ i sposób prezentowania treści, format ani objętość nie uległy zmianie.

„Amicus” jest rozkładany na każdym piętrze ŚCO, przed każdą kliniką, działem, wszędzie tam, gdzie są miejsca, tj. na stolikach, szerszych parapetach i tam, gdzie jest dużo pacjentów, np. przed pracowniami rtg, usg, mammografii, w recepcji, szatni. Przy szatni jest ich najwięcej, ponieważ szczególnie w okresie jesienno-zimowym każdy pacjent zostawia tam ubranie wierzchnie. Personel obsługujący szatnię zachęca do wzięcia magazynu. Dodatkowo kwartalnik jest dystrybuowany na akcjach profilaktycznych. Ma też swoich stałych czytelników, którzy mają wszystkie numery.

Dział *Nasze Centrum* oswaja pacjentów z lękiem przed chorobą, który często wynika z niewiedzy. Temu celowi służą wywiady z pracującymi w placówce lekarzami różnych specjalności. Jako pierwszy wypowiedział się dr hab. n. med. Stanisław Gózdź, dyrektor ŚCO od 1990 r.⁶ Będąc specjalistą chemioterapii i radioterapii, specjalistą onkologii klinicznej i konsultantem wojewódzkim w tej dziedzinie, wyjaśnił w swoim artykule, czym jest rak⁷. Przedstawił epidemiologię nowotworów złośliwych w województwie święto-

⁵ Joanna Chądryńska, „Od redakcji słów kilka”, *Amicus*, nr 1, 2015, 2.

⁶ „Początki kieleckiej onkologii. Wywiad z dr. hab. n. med. Stanisławem Gózdziem”, *Amicus*, nr 1, 2015, 4–7.

⁷ Dr hab. n. med. Stanisław Gózdź, „Co to jest rak?”, *Amicus*, nr 1, 2015, 26–27.

krzyskim w latach 1999–2014⁸. Wyznaczył kierunki inwestycyjne ŚCO, uzasadnione potrzebami zdrowotnymi pacjentów regionu⁹. W kwietniowym numerze z 2019 r. redakcja poinformowała o otrzymaniu tytułu profesora belwederskiego przez Stanisława Góździa, bogato dokumentując zdjęciami odbiór aktu nominacji profesorskiej z rąk Prezydenta RP Andrzeja Dudy oraz prezentując profesora z przyjaciółmi, zamieściła także listy gratulacyjne¹⁰. Odnotowano też powołanie prof. Góździa do Rady Naukowej przy Ministrze Zdrowia¹¹, uhonorowanie uczonego złotą odznaką Polskiego Towarzystwa Onkologii w 2021 r.¹² czy wyróżnienie na Liście 100 „Pulsu Medycyny”, prezentującej najbardziej wpływowe osoby w polskim systemie ochrony zdrowia¹³.

Przedstawiono sylwetkę prof. Stanisława Głuszka – Rektora UJK w zespole ŚCO¹⁴.

W odpowiedzi na potrzeby pacjentów ŚCO powstało w 2015 r. *call center* Centrum Onkologii, będące Telefonicznym Zespołem Obsługi Pacjentów, co znacznie podniosło jakość obsługi chorych¹⁵. W kolejnym roku uruchomiono informatyczną platformę fuzji badań obrazowych serca, nowatorski projekt z zakresu telemedycyny w ŚCO¹⁶. Poinformowano o nowych możliwościach diagnostyki chorób serca¹⁷, dobieraniu optymalnej radioterapii celowanej we współpracy z Uniwersytetem Sztokholmskim¹⁸. Pacjenci dowiadują

⁸ Dr hab. n. med. Stanisław Góźdź, „Epidemiologia nowotworów złośliwych w woj. świętokrzyskim w latach 1999-2014”, *Amicus*, nr 2 (10), 2017, 4–6.

⁹ Dr hab. n. med. Stanisław Góźdź, prof. UJK, „Potrzeby zdrowotne pacjentów w woj. świętokrzyskim w zakresie leczenia onkologicznego”, *Amicus*, nr 3 (11), 2017, 4–6.

¹⁰ Izabela Opalińska, „Profesor Stanisław Góźdź już profesorem belwederskim”, *Amicus*, nr 1 (17), 2019, 4–6.

¹¹ Izabela Opalińska, „Profesor Stanisław Góźdź w Radzie Naukowej przy ministrze zdrowia”, *Amicus*, nr 3 (19), 2019, 4.

¹² Izabela Opalińska, „Profesor Stanisław Góźdź uhonorowany złotą odznaką PTO”, *Amicus*, nr 4 (28), 2021, 4.

¹³ Izabela Opalińska, „Profesor Stanisław Góźdź na Liście 109 «Pulsu Medycyny»”, *Amicus*, nr 1 (25), 2021, 12.

¹⁴ Izabela Opalińska, „Profesor Stanisław Głuszek – Rektor UJK w zespole ŚCO”, *Amicus*, nr 4 (28), 2021, 5.

¹⁵ „Call Center”, *Amicus*, nr 1, 2015, 39; Katarzyna Ponikowska, „Rejestracja. Informacja Call Center”, *Amicus*, nr 1 (5), 2016, 8–10.

¹⁶ Prof. Janusz Braziewicz, „Informatyczna platforma fuzji badań obrazowych serca, czyli po co informatyka w diagnostyce medycznej”, *Amicus*, nr 1 (5), 2016, 4–7.

¹⁷ Lek. med. Mariola Kleist, „Fuzja badań czynnościowych z badaniami morfologicznymi – nowe możliwości diagnostyki chorób serca”, *Amicus*, nr 2 (6), 2016, 4–7.

¹⁸ Izabela Opalińska, „ŚCO razem z Uniwersytetem Sztokholmskim szuka markerów wrażliwości na radioterapię”, *Amicus*, nr 3 (7), 2016, 4.

się o nowych badaniach nad leczeniem za pomocą inżynierii tkankowej dużych ubytków tkanki kostnej u chorych z rakami jamy ustnej¹⁹ oraz o udziale ŚCO w opracowaniu polskiej terapii adoptywnej (CAR/CAR-T), która jest strategicznym elementem uzbrajania komórek układu odpornościowego do walki z nowotworem złośliwym²⁰.

Opisywane są zespoły terapeutyczne w ŚCO, które opracowują plan leczenia pacjentów, oraz zespoły specjalistów, które konsultują wyniki badań pacjentów²¹. Pacjent onkologiczny dowiadyje się, jak przebiega proces leczenia, jaka jest rola koordynatora wyznaczonego przez konsylium. Wie, że ma w nim wsparcie aż do zakończenia leczenia – informacyjne, administracyjne, organizacyjne, także w komunikowaniu się z lekarzami na wszystkich etapach terapii, takie, aby leczenie było dostosowane do indywidualnych potrzeb pacjenta.

Pojawiają się szczegółowe informacje na temat otwierania nowych oddziałów klinicznych: urologii²², hematologii z transplantacją szpiku²³, chirurgii klatki piersiowej²⁴ czy specjalistycznych laboratoriów – np. do wykrywania zakażeń SARS-CoV-2²⁵.

Odnotowywane są sukcesy w postaci np. setnego przeszczepu szpiku w Klinice Hematologii i Transplantacji Szpiku ŚCO²⁶.

Przybliżane są osiągnięcia nauki w zakresie sprzętu medycznego²⁷, jak również zakupy najnowszej aparatury przez ŚCO – np. 3-teslowego rezonansu magnetycznego w 2016 r.²⁸, nowego akcele-

¹⁹ Izabela Opalińska, „ŚCO rozpoczęło badania nad wykorzystaniem inżynierii tkankowej w leczeniu chorych z rakami jamy ustnej”, *Amicus*, nr 3 (11), 2017, 9–10.

²⁰ Izabela Opalińska, „ŚCO uczestniczy w opracowaniu polskiej terapii CART-T”, *Amicus* nr 1 (25), 2021, 27–29.

²¹ „Zespoły terapeutyczne w ŚCO”, *Amicus*, nr 1, 2015, 8–9.

²² Joanna Chądzyńska, „Urologia Świętokrzyskiego Centrum Onkologii nie ma powodów do wstydu. Otwarcie 19 II 2014 r.”, *Amicus*, nr 1, 2015, 10–11.

²³ Dr n. med. Marcin Pasiarski, „Klinika Hematologii z Transplantacją Szpiku – rok po otwarciu”, *Amicus*, nr 2, 2015, 4–7.

²⁴ Izabela Opalińska, „Sławy polskiej torakochirurgii na otwarciu Kliniki Chirurgii Klatki Piersiowej”, *Amicus*, nr 2 (6), 2016, 9.

²⁵ Izabela Opalińska, „ŚCO uruchomiło własne laboratorium do wykrywania zakażeń SARS-CoV-2”, *Amicus*, nr 2 (22), 2020, 4–5.

²⁶ Izabela Opalińska, „Setny przeszczep szpiku w Klinice Hematologii i Transplantacji Szpiku ŚCO”, *Amicus*, nr 4 (12), 2017, 4–5.

²⁷ Dr n. med. Artur Kowalik, dr Bożena Sikora, mgr inż. Przemysław Kowalik, prof. dr hab. Danek Elbaum, dr hab. n. med. Stanisław Góźdz, „W walce z nowotworem pomocą nanocząsteczki i światło podczerwone”, *Amicus*, nr 2, 2015, 8–9.

²⁸ Izabela Opalińska, „Nowy 3-teslowy rezonans magnetyczny w ŚCO”, *Amicus*, nr 2 (6), 2016, 8.

ratora liniowego w 2017²⁹, Visionsense Iridium w 2018, co oszczędzi pacjentkom węzły chłonne³⁰, ultrasonografu do biopsji fuzyjnej w 2019³¹, pozytonowego tomografu emisyjnego (PET)³², nowych urządzeń w Stacji Łóżek i Centralnej Sterylizatorni ŚCO³³, wymiana wysłużonych akceleratorów na nowe³⁴.

Redakcja pisma informuje czytelników o finansowym wsparciu władz samorządowych i innych ŚCO w różnych programach profilaktyki nowotworowej, jak również o samych programach profilaktycznych³⁵ – np. o dofinansowaniu przez Marszałka Województwa Świętokrzyskiego projektu „Być świadomą kobietą” – wsparcie profilaktyki raka szyjki macicy poprzez działania zachęcające kobiety z terenu Kieleckiego Obszaru Funkcjonalnego do badań profilaktycznych³⁶. W piśmie zamieszczono wywiady z aktorami, którzy byli twarzami tej kampanii – Teresą i Mirosławem Bielińskimi³⁷ oraz Beatą Pszeniczną i Dawidem Żłobińskim³⁸. W ramach tego programu ŚCO zakupił bus, aby ułatwić mieszkankom regionu bezpłatne dotarcie na badania cytologiczne³⁹. Promowani są liderzy w zakresie profilaktyki onkologicznej⁴⁰.

Redakcja powiadamia o programach pilotażowych, w które zaangażowane jest ŚCO, przykładowo o wdrożeniu w 2019 r. pilotażu Krajowej Sieci Onkologicznej w województwie święto-

²⁹ Krzysztof Lis, „Nowy akcelerator liniowy w ŚCO”, *Amicus*, nr 2 (10), 2017, 7; idem, „Nowy akcelerator liniowy w ŚCO”, *Amicus*, nr 1 (13), 2018, 30–31.

³⁰ Izabela Opalińska, „Nowe rozwiązanie w ŚCO”, *Amicus*, nr 2 (14), 2018, 16–17.

³¹ Izabela Opalińska, „Ultrasonograf do biopsji fuzyjnej w Klinice Urologii ŚCO”, *Amicus*, nr 1 (17), 2019, 21.

³² Izabela Opalińska, „Umowa na nowy PET podpisana”, *Amicus*, nr 2 (18), 2019, 10.

³³ Izabela Opalińska, „Nowe urządzenia w Stacji Łóżek i Centralnej Sterylizatorni ŚCO”, *Amicus*, nr 4 (24), 2020, 6–8.

³⁴ Krzysztof Lis, „Klinika Radioterapii ŚCO rozbudowana i wyposażona w nowoczesne urządzenia”, *Amicus*, nr 1 (25), 2021, 4–6.

³⁵ Joanna Chądzyńska, „Wsparcie profilaktyki nowotworowej w województwie świętokrzyskim”, *Amicus*, nr 2 (10), 2017, 8–9; eadem, „Żyj zdrowo i bądź świadoma”, *Amicus*, nr 2 (10), 2017, 12–13.

³⁶ Izabela Opalińska, „Być świadomą kobietą”, *Amicus*, nr 4 (12), 2017, 6–7.

³⁷ „Teresa i Mirosław Bielińscy. «Zrób coś dobrego dla siebie», rozmowę przeprowadziła Izabela Opalińska”, *Amicus*, nr 3 (11), 2017, 35–38.

³⁸ „Beata Pszeniczna i Dawid Żłobiński, «Bardzo głupio jest umierać ze wstydu, rozmowę przeprowadziła Izabela Opalińska», *Amicus*, nr 4 (12), 2017, 34–37.

³⁹ Izabela Opalińska, „Bus ŚCO już wozi pacjentki po zdrowie”, *Amicus*, nr 1 (13), 2018, 4–5.

⁴⁰ Izabela Opalińska, „Przepis na lidera profilaktyki onkologicznej”, *Amicus*, nr 2 (14), 2018, 35–38.

krzyskim⁴¹. Informuje także o Otwartych Dniach ŚCO czy innych akcjach zachęcających do badań profilaktycznych, jak np. Ride 4 Women, Onko Tour⁴², jak również o realizacji różnych projektów, w tym „Szczepienia dla chorych onkologicznie”⁴³. Wspólnie z Uniwersytetem Jana Kochanowskiego w Kielcach uczestniczy w programie Horyzont 2020 – międzynarodowym projekcie naukowym mającym poprawić skuteczność leczenia napromieniowaniem i zminimalizować jego uboczne skutki⁴⁴. ŚCO nawiązało również współpracę z MD Anderson Cancer Center w Houston w zakresie prowadzenia równoległych badań klinicznych nad nowymi lekami i terapiami w chorobach nowotworowych⁴⁵.

Czytelnik dowiaduje się także o wsparciu finansowym władz na zakup sprzętu medycznego dla ŚCO⁴⁶.

Pacjenci na pewno z ulgą i nadzieją przyjmują informacje na temat zdobywanych przez ŚCO certyfikatów jakości leczenia⁴⁷ czy wyróżnień poszczególnych lekarzy przyznawanych przez różne organizacje – członek honorowy (dr n. med. Janusz Słusznik w 2016), Anioł Medycyny (dr n. med. Piotr Kędzierawski w 2016, lekarz Artur Pabis w 2017, dr n. med. Agnieszka Florek w 2017)⁴⁸, Hipokrates Świętokrzyski (Lekarz Roku 2018 – dr n. med. Artur

⁴¹ Izabela Opalińska, „Pilotaż sieci onkologicznej w województwie świętokrzyskim”, *Amicus*, nr 1 (17), 2019, 7–8; „Pilotaż w pigułce. Rozmowę z prof. Stanisławem Góździem przeprowadziła Izabela Opalińska”, *ibidem*, 36–37.

⁴² Izabela Opalińska, „2 lutego Dzień Otwarty ŚCO”, *Amicus*, nr 1 (17), 2019, 10–11; eadem, „Na przekór burzom i nowotworom”, *Amicus*, nr 3 (15), 2018, 6–7; eadem, „Onkotwardziele zdobyli Kielce”, *Amicus*, nr 2 (26), 2021, 10.

⁴³ Izabela Opalińska, „Szczepienia dla chorych onkologicznie”, *Amicus*, nr 2 (18), 2019, 8–9; eadem, „Szczepionki dla chorych onkologicznie. Poradnik pacjenta”, *Amicus*, nr 3 (19), 2019, 10–11; eadem, „Mimo pandemii ŚCO realizuje program szczepień dla chorych onkologicznie”, *Amicus*, nr 4 (24), 2020, 10.

⁴⁴ „Komunikat prasowy UJK. Szansa dla chorych na raka”, *Amicus*, nr 1 (21), 2020, 6; Izabela Opalińska, „Nowy Horyzont dla napromieniowanych pacjentów”, *ibidem*, 8–9.

⁴⁵ Izabela Opalińska, „ŚCO – MD Anderson Cancer Center. Amerykańsko-polskie badania nad lekami ostatniej szansy na białaczkę”, *Amicus*, nr 1 (21), 2020, 24–25.

⁴⁶ Izabela Opalińska, „20 milionów złotych na sprzęt medyczny dla ŚCO”, *Amicus*, nr 3 (15), 2018, 4–5.

⁴⁷ Lek. med. Marcin Misiek, „Akredytacja i tytuł European Training Centre in Gynaecological Oncology dla Kliniki Ginekologii ŚCO”, *Amicus*, nr 4 (8), 2016, 4; dr inż. Jakub Guzy, „Akredytacja Ministra Zdrowia dla Świętokrzyskiego Centrum Onkologii”, *Amicus*, nr 2 (18), 2019, 7.

⁴⁸ Izabela Opalińska, „Zaszczytny tytuł dla doktora Janusza Słusznika”, *Amicus*, nr 4 (8), 2016, 6; dr n. med. Piotr Kędzierawski, „Warto być wrażliwym człowiekiem”, *Amicus*, nr 2 (10), 2017, 34–36; Dr Artur Pabis, „Walczymy o zdrowie i kobiecość pacjentek”, rozmawiała Izabela Opalińska”, *Amicus*, nr 1 (13), 2018, 36–38; „Doktor Agnieszka Florek – Anioł Medycyny 2017”, *Amicus*, nr 3 (15), 2018, 30–32.

Pabis, Ginekolog Roku 2018 – dr Agnieszka Wrona-Cyranowska)⁴⁹. Pojawiają się także wzmianki o sprawowanych funkcjach w międzynarodowych gremiach – dr Kamil Zalewski prezydentem European Network of Young Gynae Oncologists⁵⁰, czy powoływaniu na stanowisko konsultantów wojewódzkich w różnych dziedzinach medycyny⁵¹. O wysokim standardzie usług ŚCO świadczy uzyskanie Międzynarodowego Certyfikatu na Wykonywanie Diagnostyki Koronawirusa przez jego Zakład Diagnostyki Molekularnej⁵², uzyskanie Certyfikatu „Szpitala Dobrej Praktyki Żywienia Klinicznego – Leczenie przez Żywienie”⁵³.

Czytelnik poznaje działy pozamedyczne znajdujące się w ŚCO, które czuwają nad bezpieczeństwem pacjentów (dział żywienia, piramida zdrowego żywienia, klasyfikacja diet, technologia ich sporządzania), ponieważ ma to duży wpływ na efektywność leczenia⁵⁴.

Zamieszczane są sprawozdania z konferencji naukowych, sympozjów i kongresów oraz warsztatów⁵⁵, reportaże z wizyt w ŚCO

⁴⁹ Izabela Opalińska, „Specjaliści z ŚCO triumfowali w Hipokratesie Świętokrzyskim 2018”, *Amicus*, nr 2 (18), 2019, 11–14.

⁵⁰ Izabela Opalińska, „Doktor Kamil Zalewski – prezydentem młodych ginekologów onkologów”, *Amicus*, nr 3 (11), 2017, 7–8.

⁵¹ Na przykład Izabela Opalińska, „Doktor Agnieszka Walczyk z Kliniki Endokrynologii ŚCO ponownie konsultantem wojewódzkim w dziedzinie endokrynologii”, *Amicus*, nr 2 (22), 2020, 9; eadem, „Profesor Marcin Pasiarski konsultantem wojewódzkim w dziedzinie hematologii na kolejną 5-letnią kadencję”, ibidem, 10; eadem, „Wojewoda powołał konsultantów z ŚCO. Doktor Monika Siołek nowym konsultantem wojewódzkim w dziedzinie genetyki klinicznej. Dr hab. Bonita Durnaś konsultantem wojewódzkim w dziedzinie mikrobiologii lekarskiej”, *Amicus*, nr 3 (23), 2020, 18–19; eadem, „Doktor Agnieszka Toczek-Wasiak z ŚCO nowym konsultantem wojewódzkim w dziedzinie medycyny paliatywnej”, *Amicus*, nr 1 (25), 2021, 13; eadem, „Nowi konsultanci wojewódzcy z ŚCO”, *Amicus*, nr 4 (28), 2021, 6–8.

⁵² Izabela Opalińska, „Międzynarodowy Certyfikat na Wykonywanie Diagnostyki Koronawirusa dla Zakładu Diagnostyki Molekularnej”, *Amicus*, nr 3 (23), 2020, 4–5.

⁵³ Izabela Opalińska, „Certyfikat «Szpital Dobrej Praktyki Żywienia Klinicznego – Leczenie przez Żywienie»”, *Amicus*, nr 2 (26), 2021, 25–28.

⁵⁴ Dr inż. Anna Tokarska, „Dział Żywienia w Świętokrzyskim Centrum Onkologii”, *Amicus*, nr 3, 2015, 4–7.

⁵⁵ Joanna Chądzyńska, „XVI Kongres Medycyny Rodzinnej 2–5 czerwca 2016”, *Amicus*, nr 3 (7), 2016, 5; Izabela Opalińska, „Onkokardiologia. Ogólnopolski Zespół Ekspercki”, *Amicus*, nr 1 (9), 2017, 4–5; eadem, „I Świętokrzyskie Dni Ginekologii Onkologicznej”, ibidem, 6–7; dr n. med. Michał Chrobot, „W ŚCO obradowali eksperci ochrony zdrowia z całej Polski”, *Amicus*, nr 2 (10), 2017, 10–11; Izabela Opalińska, „Z liderami społeczności lokalnych o świadomości i kobietach”, *Amicus*, nr 4 (12), 2017, 8–9; eadem, „Dziurawa sieć szpitali. W Kielcach obradowali koderzy medyczni”, *Amicus*, nr 2 (14), 2018, 4–5; eadem, „Wszystkie ręce na pokład”, ibidem, 5–6; eadem, „XXI Konferencja Inspektorów Ochrony Radiologicznej”, *Amicus*, nr 3 (15), 2018, 8; eadem, „200 specjalistów z całej Polski na konferencji PTKM”, *Amicus*, nr 2 (18), 2019, 4; „Czeka nas bardzo pracowita jesień. Z dr. Michałem Chrobotem rozmawiała Izabela Opalińska”, ibidem, 5–6; eadem, „Polska kardiopunkcja do-

przedstawiciele Komisji Europejskiej⁵⁶, młodych lekarzy z europejskiej organizacji młodych lekarzy ginekologów i położników ENTOG⁵⁷, gali plebiscytów Lekarz Roku⁵⁸, staży.

Redakcja zareagowała na pandemię COVID-19, podając zasady funkcjonowania ŚCO w czasie epidemii, informując o wstrzymaniu wizyt w poradniach, prowadzeniu diagnostyki tylko dla pacjentów onkologicznych⁵⁹. Pokazano, że zatrudnieni w ŚCO profesorowie i inni pracownicy dali przykład pacjentom, szczepiąc się 5 stycznia 2021 r. przeciwko koronawirusowi SARS-CoV-2⁶⁰.

Ważną częścią pisma jest *Profilaktyka*. Prezentowane tu są diety wzmacniające układ immunologiczny organizmu⁶¹. Duży akcent kładziony jest na badania profilaktyczne, przede wszystkim seniorów, ale także pozostałych osób różnych grup wiekowych⁶². Pokazano sesję zdjęciową promującą programy profilaktyczne raka szyjki macicy i raka piersi⁶³, także omówiono profilaktykę obrzęku

ceniona na międzynarodowym forum”, *Amicus*, nr 3 (19), 2019, 5; „Dziś diagnosta, jutro medyk laboratoryjny. Z prof. Maciejem Szmitkowskim – Konsultantem Krajowym w dziedzinie diagnostyki laboratoryjnej rozmawiała Izabela Opalińska”, *Amicus*, nr 3 (19), 2019, 36–38; Izabela Opalińska, „Mistrzowie laparoskopii z ŚCO uczyli kolegów z całej Polski”, *Amicus*, nr 4 (20), 2019, 4; eadem, „Międzynarodowa Szkoła Laparoskopii Ginekologicznej w ŚCO”, ibidem, 5–6; eadem, „Radiolodzy z całej Polski doszkalali się w ŚCO”, *Amicus*, nr 4 (20), 2019, 17; eadem, „Najwyższy czas na czyste powietrze”, ibidem, 26–27; eadem, „V Ogólnopolska Konferencja ŚCO i PTKM”, *Amicus*, nr 2 (26), 2021, 4–6.

⁵⁶ Izabela Opalińska, Joanna Chądzyńska, „Fotoreportaż z wizyty Coriny Cretu Komisarz ds. Polityki Regionalnej w Komisji Europejskiej”, *Amicus*, nr 3 (7), 2016, 6–7.

⁵⁷ Izabela Opalińska, „Europejscy goście w Klinice Ginekologii ŚCO”, *Amicus*, nr 3 (19), 2019, 6–7.

⁵⁸ Izabela Opalińska, „Lekarz Roku 2016”, *Amicus*, nr 1 (9), 2017, 8.

⁵⁹ Izabela Opalińska, „Zasady funkcjonowania ŚCO w czasie epidemii”, *Amicus*, nr 1 (21), 2020, 4–5; eadem, „Onkologia w cieniu pandemii. Trochę ciszej na korytarzach. Poza tym wszystko normalnie”, ibidem, 26–28.

⁶⁰ Izabela Opalińska, „Szczepienia przeciwko koronawirusowi w ŚCO. Nasi profesorowie dali przykład”, *Amicus*, nr 4 (24), 2020, 4–5.

⁶¹ Joanna Chądzyńska, „Dieta przeciwnowotworowa”, *Amicus*, nr 1, 2015, 12–13; Edyta Dulnik, „BMI – praktyczne wskazówki”, *Amicus*, nr 3 (27), 2021, 8–9; eadem, „Zalecenia dietetyczne”, ibidem, 10–11.

⁶² Joanna Chądzyńska, „Skuteczne promowanie badań profilaktycznych nie tylko w Dzień Babci i Dziadka”, *Amicus*, nr 1, 2015, 14–15; eadem, „Znaczenie badań profilaktycznych we wczesnym wykrywaniu nowotworów”, *Amicus*, nr 1 (9), 2017, 9–11; eadem, „Profilaktyka w prezencie dla babci i dziadka”, *Amicus*, nr 4 (24), 2020, 21–23.

⁶³ Joanna Chądzyńska, Izabela Opalińska, „Sesja zdjęciowa”, *Amicus*, nr 3 (11), 2017, 11–15; eadem, „«Nie cyckamy się z rakiem» – barwny VI Suchedniowski Bieg Kobiet”, *Amicus*, nr 1 (21), 2020, 16–17; dr n. med. Piotr Kędzierawski, „Pięć lat Breast Cancer Unit w ŚCO”, *Amicus*, nr 3 (23), 2020, 6–8; Izabela Opalińska, „Profilaktyka onkologiczna w gwiazdkowym prezencie”, *Amicus*, nr 4 (24), 2020, 11–12; Joanna Chądzyńska, „Zdrowy nawyk jako ważny element profilaktyki”, ibidem, 18–19; Izabela Opalińska, „ŚCO rozpoczęło pilotażowe badania

limfatycznego po leczeniu raka piersi⁶⁴ oraz poinformowano o ponownym uruchomieniu wykonywania profilaktycznej mammografii w czasie pandemii⁶⁵. Pokazano zdjęcia z planu filmowego realizowanego z TVP3 Kielce, dotyczącego programu profilaktyki raka piersi⁶⁶. Wszystkie trzy reportaże można obejrzeć na stronie projektu: www.pol.onkol.kielce.pl.

Pacjenci dowiadują się o różnych rodzajach raka, np. jelita grubego⁶⁷. Metody leczenia omawiają zaproszeni do rozmowy na portalu PubliczneCentraOnkologii.pl specjaliści: specjalista chirurgii onkologicznej i chirurgii ogólnej, dr n. med. Sławomir Trepka przedstawił metody leczenia raka jelita grubego⁶⁸. Z okazji Dnia Walki z Czerniakiem ten sam lekarz zwrócił uwagę, na jakie znamiona powinniśmy zwracać szczególną uwagę⁶⁹. Przypomniano o regularnym samobadaniu skóry⁷⁰. Pokazano wyniki badań retrospektywnych przeprowadzonych w ŚCO zaprezentowane na X Światowym Kongresie Czerniaka w dniach 15–17 kwietnia 2021 r. w Rzymie⁷¹.

Inne artykuły informują o bezpiecznym korzystaniu z kąpiele słonecznych⁷².

wirusa HPV-DNA w profilaktyce raka szyjki macicy”, *Amicus*, nr 1 (25), 2021, 33–34; eadem, „Cyto Maniek, mnóstwo badań i konsultacji podczas DOFE 2021 w ŚCO”, *Amicus*, nr 3 (27), 2021, 4–6; eadem, „We wrześniu (i nie tylko) odwiedź ginekologa”, *ibidem*, 7; eadem, „ŚCO zaprasza na profilaktykę bez barier”, *ibidem*, 15.

⁶⁴ Joanna Chądzyńska, „Profilaktyka obrzęku limfatycznego po leczeniu raka piersi”, *Amicus*, nr 3 (23), 2020, 12–15; „Profilaktyka obrzęku limfatycznego po leczeniu raka piersi”, *Amicus*, nr 4 (24), 2020, 15–17; dr n. med. Anna Opuchlik, „Profilaktyka obrzęku limfatycznego po leczeniu raka piersi”, *Amicus*, nr 4 (24), 2020, 12–15; eadem, „Profilaktyka obrzęku limfatycznego”, *Amicus*, nr 1 (25), 2021, 14–17; Izabela Opalińska, „Program profilaktyki obrzęku limfatycznego po leczeniu raka piersi. Przełamać tabu”, *Amicus*, nr 3 (27), 2021, 12–14; Agnieszka Frasz-Jas, „Profilaktyka obrzęku limfatycznego. Wsparcie psychologiczne”, *Amicus*, nr 4 (28), 2021, 12–14.

⁶⁵ Izabela Opalińska, „ŚCO zaprasza na bezpieczną profilaktykę”, *Amicus*, nr 2 (22), 2020, 19–20.

⁶⁶ Izabela Opalińska, „Na planie filmowym Polforum.pl i Ścieżki pacjentki”, *Amicus*, nr 4 (28), 2021, 15–17.

⁶⁷ Joanna Chądzyńska, „Marzec miesiącem świadomości raka jelita grubego”, *Amicus*, nr 1, 2015, 16–17.

⁶⁸ „Metody leczenia raka jelita grubego”, *Amicus*, nr 1, 2015, 18–19.

⁶⁹ Dr n. med. Sławomir Trepka, „14 kwietnia Światowy Dzień Czerniaka, 27 kwietnia – Dzień Walki z Czerniakiem”, *Amicus*, nr 2, 2015, 10–13.

⁷⁰ Jadwiga Zapała, „Czerniak. Chroni swoją skórę, błony śluzowe i oczy”, *Amicus*, nr 1 (25), 2021, 32.

⁷¹ Izabela Opalińska, „ŚCO uczestniczyło w wielośrodkowym badaniu dotyczącym skuteczności leczenia czerniaka”, *Amicus*, nr 1 (15), 2021, 30–32.

⁷² Karolina Jasik, „Bezpieczne lato”, *Amicus*, nr 3 (7), 2016, 10–11; Jadwiga Zapała, „Bezpieczne opalanie gwarancją udanych wakacji”, *Amicus*, nr 2 (18), 2019, 17–19.

Omówione zostały Światowy Dzień bez Tytoniu⁷³, Europejski Dzień Prostaty⁷⁴ – a przy okazji znaczenie likopenu, składnika pomidorów w utrudnianiu tworzenia się substancji wywołujących nowotwory oraz hamujących nienaturalny podział komórek w organizmie⁷⁵. Do raka prostaty powrócono z okazji spotkania edukacyjnego „Fakty i mity o raku gruczołu krokowego. Przychodzi pacjent do urologa” 9 marca 2019 r. w ŚCO⁷⁶.

Przeprowadzono wywiady ze specjalistami z różnych dziedzin leczenia raka⁷⁷. Kolejno zaprezentowano cyklicznie: Tydzień Świadomości Nowotworów Regionu Głowy i Szyi⁷⁸, Światowy Dzień Wiedzy o Chłoniakach⁷⁹, Światowy Dzień Otyłości⁸⁰, Październik Miesiącem Walki z Rakiem Piersi⁸¹, idea Cytomammobusa i cytobusa ŚCO⁸², Eu-

⁷³ Jadwiga Zapala, „Co z tym paleniem?”, *Amicus*, nr 2, 2015, 14–15.

⁷⁴ Lek. med. Mateusz Obarzanowski, „15 września – Europejski Dzień Prostaty”, *Amicus*, nr 3, 2015, 8–9.

⁷⁵ Joanna Chądzyńska, „Pomidor źródłem cennego likopenu”, *Amicus*, nr 3, 2015, 10–11.

⁷⁶ Izabela Opalińska, „Przychodzi pacjent do urologa”, *Amicus*, nr 1 (17), 2019, 19–20.

⁷⁷ Na przykład: „Diagnostyka i leczenie nowotworów mózgu. Z dr n. med. Dorotą Kiprian rozmawiała Karolina Jasik”, *Amicus*, nr 1 (5), 2016, 18–21; dr hab. n. med. Paweł Rybojad, „Rak płuc – wczesne objawy, diagnostyka i leczenie”, *Amicus*, nr 2 (6), 2016, 16–19.

⁷⁸ Dr n. med. Sławomir Okła, „23–27 września Tydzień Świadomości Nowotworów Regionu Głowy i Szyi”, *Amicus*, nr 3, 2015, 12–15; Jadwiga Zapala, „VII Europejski Tydzień Profilaktyki Nowotworów Głowy i Szyi”, *Amicus*, nr 3 (19), 2019, 18–19; eadem, „VIII Europejski Tydzień Profilaktyki Nowotworów Głowy i Szyi w ŚCO. Badaj się na przekór pandemii”, *Amicus*, nr 3 (23), 2020, 16–17; Izabela Opalińska, „Dziękujemy za udany IX Tydzień Profilaktyki Nowotworów Głowy i Szyi”, *Amicus*, nr 3 (27), 2021, 18–19; eadem, „Nie ignoruj objawów nowotworów głowy i szyi – badaj się teraz!”, *ibidem*, 20–21.

⁷⁹ Lek. med. Paweł Steckiewicz, „15 września Światowy Dzień Chłoniaka”, *Amicus*, nr 3, 2015, 22–25.

⁸⁰ Jadwiga Zapala, „24 października Światowy Dzień Otyłości”, *Amicus*, nr 4 (8), 2016, 10–11.

⁸¹ Joanna Chądzyńska, „Październik Miesiącem Walki z Rakiem Piersi”, *Amicus*, nr 4, 2015, 10–11; dr n. med. Artur Bocian, „Diagnoza, leczenie raka piersi”, *Amicus*, nr 4, 2015, 20–23; dr n. med. Anna Lipińska, „Wpływ fizjoterapii na zmniejszenie niepożądanych skutków leczenia onkologicznego u kobiet po mastektomii”, *Amicus*, nr 4, 2015, 24–27; Jadwiga Zapala, „Profilaktyka raka piersi w świetle Europejskiego Kodeksu Walki z Rakiem”, *Amicus*, nr 4, 2015, 32–33; „Potrzebny jest rok świadomości raka piersi. Z dr. n. med. Leszkiem Smorągiem rozmawiała Izabela Opalińska”, *Amicus*, nr 3 (27), 2021, 25–27.

⁸² Dorota Węglińska, „Pracownia mobilna”, *Amicus*, nr 4, 2015, 12–13; Izabela Opalińska, „Cytomammobus ŚCO jako salon profilaktyki”, *Amicus*, nr 3 (11), 2017, 18–19; eadem, „Cytobus ŚCO: lekki, mobilny i przyjazny kobiecie”, *Amicus*, nr 1 (13), 2018, 16–17; eadem, „Cytobusem strzał w dziesiątkę”, *Amicus*, nr 2 (14), 2018, 11–13; Joanna Chądzyńska, „Daj zdrowie swojej mamie”, *ibidem*, 14–15; eadem, „Cytobus Świętokrzyskiego Centrum Onkologii w Onkologicznej TOP Dziesiątce 2018”, *Amicus*, nr 1 (17), 2019, 16; „Cytobus i Cytomammobus w nowej odsłonie”, *Amicus*, nr 3 (19), 2019, 16; Izabela Opalińska, „Profilaktyczny rekord. 300 badań i konsultacji w jeden weekend”, *Amicus*, nr 2 (26), 2021, 16–18.

ropejski Dzień Mózgu⁸³, Europejski Tydzień Walki z Rakiem Szyjki Macicy⁸⁴, Światowy Dzień Świadomości Raka Jajnika⁸⁵, Światowy Dzień Cukrzycy⁸⁶, Światowy Dzień Otyłości⁸⁷, Listopad – Światowy Miesiąc Świadomości Raka Płuca⁸⁸, Światowy Dzień Walki z Rakiem⁸⁹, Europejski Tydzień Urologii⁹⁰, Europejski Dzień Wiedzy o Antybiotykach⁹¹, Europejski Tydzień Świadomości Raka Szyjki Macicy⁹², Marzec Miesiącem Świadomości Raka Jelita Grubego⁹³, Ogólnopolski Dzień Diagnosty Laboratoryjnego⁹⁴, Światowy Dzień Fizjoterapii⁹⁵,

Pokazywani są zwycięzcy kolejnych edycji konkursu „Zdrowa Gmina”, którzy promują profilaktykę nowotworową i wzrost zgłaszalności na badania skryningowe w kierunku wykrywania raka piersi, raka szyjki macicy i raka jelita grubego (Kije, Krasocin, Smyków)⁹⁶. Promowani są liderzy w zakresie profilaktyki on-

⁸³ Jadwiga Zapala, „18 Marca – Europejski Dzień Mózgu. Czy telefon komórkowy powoduje raka?”, *Amicus*, nr 1 (5), 2016, 11–13.

⁸⁴ Dr n. med. Arkadiusz Chil, „25–31 styczeń – Tydzień Walki z Rakiem Szyjki Macicy”, *Amicus*, nr 1 (5), 2016, 14–17; Izabela Opalińska, „20–26.01 Europejski Tydzień Profilaktyki Raka Szyjki Macicy”, *Amicus* nr 1 (21), 2020, 10–11; Joanna Chądzyńska, „Hasło – «cytologia». Europejski Tydzień Profilaktyki Raka Szyjki Macicy”, *ibidem*, 12–14; Izabela Opalińska, „18–24 stycznia Europejski Tydzień Profilaktyki Raka Szyjki Macicy”, *Amicus*, nr 1 (25), 2021, 18–20.

⁸⁵ Lek. med. Marcin Misiek, „8 maja Światowy Dzień Świadomości Raka Jajnika”, *Amicus*, nr 2 (6), 2016, 20–21.

⁸⁶ Dr n. med. Wioletta Mościcka-Staszczuk, „14 listopada Światowy Dzień Cukrzycy”, *Amicus*, nr 4 (8), 2016, 7–9.

⁸⁷ Jadwiga Zapala, „24 października Światowy Dzień Otyłości”, *Amicus*, nr 4 (8), 2016, 10–11.

⁸⁸ Elżbieta Borek, „Listopad – Światowy Miesiąc Świadomości Raka Płuca”, *Amicus*, nr 4 (8), 2016, 22.

⁸⁹ Izabela Opalińska, „Lekcje Zdrowia w Światowym Dniu Walki z Rakiem”, *Amicus*, nr 1 (9), 2017, 12–13.

⁹⁰ Izabela Opalińska, „25–30 września Tydzień Urologii”, *Amicus*, nr 3 (11), 2017, 20; Joanna Chądzyńska, „Badaj się nie tylko w ramach Europejskiego Tygodnia Urologii (21–27 września 2019)”, *Amicus*, nr 3 (19), 2019, 17; Izabela Opalińska, „Europejski Tydzień Urologii. Panowie, bądźcie czujni!”, *Amicus*, nr 4 (28), 2021, 23–25.

⁹¹ Dr n. med. Bonita Durnaś, „18 listopada Europejski Dzień Wiedzy o Antybiotykach”, *Amicus*, nr 4 (12), 2017, 16–18.

⁹² Izabela Opalińska, „Europejski Tydzień Świadomości Raka Szyjki Macicy. Dzień Kobiet z Cytologią”, *Amicus*, nr 1 (17), 2019, 12–13.

⁹³ Joanna Chądzyńska, „Zadbaj o siebie. Marzec Miesiącem Świadomości Raka Jelita Grubego”, *Amicus*, nr 1 (17), 2019, 17–18.

⁹⁴ Joanna Chądzyńska, „27 maja Ogólnopolski Dzień Diagnosty Laboratoryjnego”, *Amicus*, nr 2 (18), 2019, 24–26.

⁹⁵ Joanna Chądzyńska, „Światowy Dzień Fizjoterapii”, *Amicus*, nr 3 (19), 2019, 22–25.

⁹⁶ Joanna Chądzyńska, „Mieszkańki gminy Kije same dbają o badania”, *Amicus*, nr 2 (6), 2016, 14–15; eadem, „Krasocin w Teleexpresie”, *Amicus*, nr 3 (11), 2017, 16–17; Izabela

kologicznej⁹⁷. Redakcja za pośrednictwem pisma zaprasza na bezpłatne badania do ŚCO⁹⁸, np. w profilaktyce raka płuca w ramach projektu „Profilaktyka nowotworu płuc”, trwającego od 1 stycznia 2020 do 31 grudnia 2022 r.⁹⁹

Lekarze wypowiadają się na temat profilaktyki zdrowotnej, np. by nie dopuścić do odwodnienia organizmu¹⁰⁰.

Opublikowano kalendarz badań profilaktycznych dla każdej dekady pacjenta od 20. roku życia¹⁰¹. Poinformowano o profilaktyce leczenia odleżyn¹⁰², najgroźniejszych czynnikach rakotwórczych, czyli używkach, niewłaściwym trybie życia¹⁰³, jak również o negatywnym wpływie mass mediów na dzieci w XXI w.¹⁰⁴ Skupiono uwagę na pielęgnacji jamy ustnej u pacjenta onkologicznego¹⁰⁵, instruktazu, jak poprawnie myć ręce¹⁰⁶, jak utrzymywać w zdrowiu stopy¹⁰⁷.

Opalińska, „Profilaktyka czyli wycieczki po zdrowie”, *Amicus*, nr 4 (12), 2017, 14–15; eadem, „Warto się badać. Udana akcja badań profilaktycznych w Krasocinie”, *Amicus*, nr 4 (24), 2020, 20; eadem, „Krasocin po raz szósty udowodnił, że warto się badać”, *Amicus*, nr 3 (27), 2021, 16–17.

⁹⁷ Izabela Opalińska, „Przepis na lidera profilaktyki onkologicznej”, *Amicus*, nr 2 (14), 2018, 35–38; eadem, „Liderzy profilaktyki Subregionu Południowego i Wschodniego”, *Amicus*, nr 2 (14), 2018, 11–14; eadem, „Profilaktyczny rekord w gminie Krasocin”, *ibidem*, 15–16; eadem, „Rycerska zachęta do profilaktyki”, *Amicus*, nr 4 (16), 2018, 16; eadem, „Profilaktyczne cenzurki dla szkół promujących zalecenia Europejskiego Kodeksu Walki z Rakiem”, *Amicus*, nr 2 (18), 2019, 15–16; Joanna Chądzyńska, „Warto się badać”, *Amicus*, nr 4 (20), 2019, 11–12.

⁹⁸ Izabela Opalińska, „Dni Otwarte Funduszy Europejskich w ŚCO – 18.09.2021”, *Amicus*, nr 2 (26), 2021, 19.

⁹⁹ Izabela Opalińska, „Profilaktyka raka płuca. ŚCO zaprasza na bezpłatne badania”, *Amicus*, nr 1 (21), 2020, 12–15; „Ratujmy nasze płuca. Z prof. Pawłem Rybojadem rozmawiała Izabela Opalińska”, *Amicus*, nr 2 (22), 2020, 31–33; Izabela Opalińska, „Profilaktyka raka płuca”, *Amicus*, nr 4 (24), 2020, 13–14.

¹⁰⁰ Dr n. med. Dorota Szydłarska, „Odwodnienie organizmu”, *Amicus*, nr 3 (7), 2016, 8–9.

¹⁰¹ Joanna Chądzyńska, „Kalendarz badań profilaktycznych”, *Amicus*, nr 1 (13), 2018, 11–13.

¹⁰² Marzena Pyk, „Profilaktyka leczenia odleżyn”, *Amicus*, nr 1 (13), 2018, 18–21.

¹⁰³ Jadwiga Zapala, „Najgroźniejsze czynniki rakotwórcze – używki”, *Amicus*, nr 3 (15), 2018, 17–20; eadem, „Najgroźniejsze czynniki rakotwórcze – niewłaściwy styl życia”, *Amicus*, nr 4 (16), 12–15.

¹⁰⁴ Kamila Pytowska, „Mass media jako przestrzeń funkcjonowania dziecka w XXI wieku”, *Amicus*, nr 4 (16), 2018, 23–25.

¹⁰⁵ Sylwia Skrzeczyna, „Pielęgnacja jamy ustnej u pacjenta onkologicznego”, *Amicus*, nr 2 (18), 2019, 20–22.

¹⁰⁶ Joanna Chądzyńska, „Jak poprawnie myć ręce”, *Amicus*, nr 1 (21), 2020, 18–20.

¹⁰⁷ Agata Jaros, „Podolog potrzebny od zaraz. Biegniemy stopom i paznokciom na ratunek”, *Amicus*, nr 2 (22), 2020, 21–24; Monika Gaik, „Jak dbać o stopy podczas leczenia onkologicznego?”, *ibidem*, 25–27.

W czasie pandemii w numerze z marca 2020 r. zaprezentowano zalecenia ogólne dla pacjentów onkologicznych¹⁰⁸. Wykazano również, że dzięki programom profilaktycznym spada umieralność pacjentów w różnych grupach nowotworów złośliwych¹⁰⁹ oraz że wzrasta zgłaszalność na profilaktykę w ŚCO¹¹⁰. Przykładowo w ramach białej soboty z profilaktyką onkologiczną 17 kwietnia 2021 r. ponad 100 osób skorzystało z bezpłatnych badań¹¹¹.

Na łamach pisma żegna się osoby, które odeszły, a były zatrudnione w ŚCO, np. mgr pielęgniarstwa Zofię Pakułę¹¹².

Dział *Diagnostyka* przybliży nowoczesne techniki diagnostowania, jak przykładowo pozytonową tomografię emisyjną (PET), praktyczne zasady telepatologii – czyli systemów informatycznych w medycynie, które odzwierciedlają transformację tradycyjnych metod diagnostyki¹¹³. Diagnosty laboratoryjni, specjaliści laboratoryjnej immunologii medycznej opisali najważniejsze markery nowotworowe, będące grupą substancji o różnej strukturze biologicznej i różnym pochodzeniu, których zwiększone stężenie wiąże się z rozwojem nowotworu¹¹⁴. Omówiono wpływ przygotowania pacjenta na wynik badań laboratoryjnych, aby były wiarygodne¹¹⁵. Czytelnik dowiedział się, jak przygotować się do gastrokopii¹¹⁶, kolonoskopii¹¹⁷, czym jest badanie histopatologiczne¹¹⁸. Przedstawiono cytologię jako badanie ratujące życie¹¹⁹. Odbiorcy periodyku prześledzili

¹⁰⁸ Izabela Opalińska, „Zalecenia ogólne dla pacjentów onkologicznych”, *Amicus*, nr 1 (21), 2020, 21.

¹⁰⁹ Izabela Opalińska, „ŚCO: dzięki programom profilaktycznym spada umieralność”, *Amicus*, nr 1 (21), 2020, 22–23.

¹¹⁰ Izabela Opalińska, „Wzrasta zgłaszalność na profilaktykę w ŚCO”, *Amicus*, nr 4 (28), 2021, 18–20.

¹¹¹ Izabela Opalińska, „Badaliśmy się na przekór pandemii”, *Amicus*, nr 1 (25), 2021, 20–25.

¹¹² Izabela Opalińska, „Pożegnaliśmy Zofię Pakułę – wspaniałą pielęgniarkę i dobrego człowieka”, *Amicus*, nr 4 (24), 2020, 9.

¹¹³ „PET – po co, dla kogo? Z prof. Januszem Braziewiczem rozmawiała Joanna Chądzyńska”, *Amicus*, nr 1, 2015, 20–21; lek. med. Roman Bastow, dr n. med. Janusz Kopczyński, „Telepatologia”, *Amicus*, nr 1, 2015, 22–23.

¹¹⁴ Dr n. med. Anna Słuszniać, „Najważniejsze markery nowotworowe”, *Amicus*, nr 1, 2015, 24–25.

¹¹⁵ Grażyna Antczak, „Diagnostyka laboratoryjna”, *Amicus*, nr 3, 2015, 20–21.

¹¹⁶ Jadwiga Grudzińska, „Gastroskopia”, *Amicus*, nr 1 (9), 2017, 14–15.

¹¹⁷ Jadwiga Grudzińska, „Co to jest kolonoskopia i jak się do niej przygotować”, *Amicus*, nr 2 (10), 2017, 18–19.

¹¹⁸ Lek. med. Olga Chodkowska, „Czym jest badanie histopatologiczne”, *Amicus*, nr 4 (12), 2017, 19–20.

¹¹⁹ Dr n. med. Leszek Smorać, „Cytologia”, *Amicus*, nr 2 (10), 2017, 16–17.

genetykę raka jajnika¹²⁰, a także pionierską diagnostykę białaczki w ŚCO¹²¹. Zapoznano ich z techniką NGS (technologia Sekwencjonowania Następnej Generacji), pozwalającą na wytypowanie nowych celów dla terapii nowotworów – GIST i rak sromu¹²².

Pacjenci mogli zgłębić dolegliwości bólowe kręgosłupa oraz możliwości ich leczenia¹²³.

Czytelnikom wyjaśniono diagnostykę obrazową, przykładowo czym jest rezonans magnetyczny, jakie są jego zalety, przeciwwskazania do wykonania badania, jak się do niego przygotować, jak przebiega samo badanie¹²⁴. Podzielono się wiedzą na temat tomografii komputerowej (CT)¹²⁵, USG¹²⁶, mammografii¹²⁷, diagnostyki molekularnej¹²⁸.

W tym dziale pojawiają się również wywiady przeprowadzane ze specjalistami, np. lekarz Monika Siołek, specjalista genetyki klinicznej, odpowiedziała na pytania dotyczące badań genetycznych¹²⁹. Dr Jerzy P. Lasota, specjalista patomorfolog z National Cancer Institute w USA, omówił nowe metody diagnostyki pomagające w doborze pacjentów do terapii celowanej¹³⁰. Prof. Marcin Pasiarski, specjalista hematologii, immunologii klinicznej, wyjaśnił, na czym polegają badania kliniczne i dlaczego są ogromną szansą dla pacjentów cierpiących na schorzenia, wobec których współczesna medycyna jest bezsilna¹³¹.

¹²⁰ Lek. med. Monika Siołek, „Genetyka raka jajnika”, *Amicus*, nr 4 (8), 2016, 14–15.

¹²¹ Izabela Opalińska, „Pionierska diagnostyka białaczki w ŚCO”, *Amicus*, nr 2 (18), 2019, 23.

¹²² „Technologia NGS. Nowotwór na celowniku. Z dr. hab. n. med. Arturem Kowalikiem rozmawiała Izabela Opalińska”, *Amicus*, nr 2 (22), 2020, 28–30.

¹²³ Dr n. k. f. Małgorzata Biskup, „Dolegliwości bólowe kręgosłupa. Jakie są możliwości leczenia bólów kręgosłupa?”, *Amicus*, nr 3 (11), 2017, 21–23.

¹²⁴ Michał Wyporkiewicz, „Diagnostyka obrazowa RM”, *Amicus*, nr 2, 2015, 16–17.

¹²⁵ Michał Wyporkiewicz, „Diagnostyka obrazowa TK”, *Amicus*, nr 3, 2015, 16–17.

¹²⁶ Lek. med. Karol Smoła, „Diagnostyka obrazowa USG”, *Amicus*, nr 3, 2015, 18–19.

¹²⁷ „Diagnostyka mammografia (MRtg). Z lek. med. Katarzyną Józefiną Kołodziej z Zakładu Diagnostyki Obrazowej ŚCO rozmawiała Joanna Chądzyńska”, *Amicus*, nr 4, 2015, 14–17.

¹²⁸ Dr n. med. Artur Kowalik, „Diagnostyka molekularna wysokiego ryzyka”, *Amicus*, nr 4 (8), 2016, 12–13; Izabela Opalińska, „Diagnostyka molekularna w zakresie wirusa SARS-CoV-2 na światowym poziomie”, *Amicus*, nr 1 (25), 2021, 26.

¹²⁹ „Genetyka raka. Czy rak jest dziedziczny. Z lek. med. Moniką Siołek rozmawiała Joanna Chądzyńska”, *Amicus*, nr 2, 2015, 18–19.

¹³⁰ „ŚCO celuje w nowotwór, żeby można było z nim żyć jak z infekcją. Rozmowę z dr. J. P. Lasotą z US przeprowadziła Izabela Opalińska”, *Amicus*, nr 3 (7), 2016, 12.

¹³¹ „Badania kliniczne – ostatnia deska ratunku. Rozmowę z prof. Marcinem Pasiarskim przeprowadziła Izabela Opalińska”, *Amicus*, nr 2 (26), 2021, 20–24.

O roli infekcji wirusem HPV w patogenezie raka szyjki macicy napisał diagnosta laboratoryjny Krzysztof Gruszczyński¹³². O konieczności diagnozowania w kierunku obecności wirusa HPV wraz z cytologią oraz konieczności szczepienia przeciw HPV opowiedział dr n. med. Leszek Smorąg¹³³. Jako kierownik projektu „Być świadomą kobietą – wsparcie profilaktyki raka szyjki macicy w regionie” podsumował stan badań na koniec 2018 r.¹³⁴

W dobie pandemii zapoznano czytelników z diagnostyką zakażeń SARS-CoV-2¹³⁵.

Z kolei w dziale *Leczenie* zamieszczane są artykuły podejmujące wątki dotyczące sposobów leczenia chorób nowotworowych. Jako specjalista chemioterapii i radioterapii, specjalista onkologii klinicznej i konsultant wojewódzki w tej dziedzinie dr hab. n. med. Stanisław Góźdź wyjaśnił w swoim artykule, czym jest rak¹³⁶. Opisano, na czym polega chirurgia nowotworów¹³⁷, radioterapia¹³⁸, w tym brachyterapia¹³⁹, chemioterapia¹⁴⁰, hormonoterapia¹⁴¹, immunoterapia nowotworów¹⁴², personalizowana onkologia¹⁴³, promieniowanie jonizujące w medycynie¹⁴⁴.

¹³² Krzysztof Gruszczyński, „Rola infekcji wirusem HPV w patogenezie raka szyjki macicy”, *Amicus*, nr 4 (12), 2017, 24–27.

¹³³ „Nowy oręż w walce z rakiem szyjki macicy. Z dr. n. med. Leszkiem Smorągiem rozmawiała Izabela Opalińska”, *Amicus*, nr 4 (16), 2018, 17–18; „Szczepionka przeciw HPV czy cytologia?”, *Amicus*, nr 3 (19), 2019, 8–9.

¹³⁴ Dr n. med. Leszek Smorąg, „Każdego dnia budujemy świadomość”, *Amicus*, nr 4 (16), 2018, 36–37.

¹³⁵ Magdalena Lech, Justyna Miłek-Krupa, „BC testów na koronawirusa. Diagnostyka zakażeń SARS-CoV-2”, *Amicus*, nr 4 (24), 2020, 24–26.

¹³⁶ Dr hab. n. med. Stanisław Góźdź, „Co to jest rak?”, *Amicus*, nr 1, 2015, 26–27.

¹³⁷ Lek. med. Jacek Haduch, „Chirurgia nowotworów”, *Amicus*, nr 1, 2015, 28–29.

¹³⁸ Lek. med. Jacek Sadowski, „Radioterapia”, *Amicus*, nr 1, 2015, 30–31; Karolina Jasik, „Radioterapia protonowa wiązką w nowotwór z mniejszą szkodą dla tkanek otaczających”, *Amicus*, nr 3 (7), 2016, 13–14; lek. med. Jacek Sadowski, „Poradnik dla pacjentów rozpoczynających radioterapię”, *Amicus*, nr 1 (9), 2017, 26–28; dr n. med. Piotr Kędzierawski, „Radioterapia. Poradnik pacjenta”, *Amicus*, nr 3 (23), 2020, 20–23.

¹³⁹ Lek. med. Iwona Kubicka-Mendak, „Brachyterapia”, *Amicus*, nr 2, 2015, 20–21.

¹⁴⁰ Dr n. med. Jolanta Smok-Kalwat, „Chemioterapia”, *Amicus*, nr 1, 2015, 32–33.

¹⁴¹ Dr n. med. Jolanta Smok-Kalwat, „Hormonoterapia nowotworów złośliwych”, *Amicus*, nr 2, 2015, 22–23.

¹⁴² Małgorzata Chłopek, Immunoterapia nowotworów, *Amicus*, nr 3, 2015, 29–31.

¹⁴³ Dr n. med. Artur Kowalik, „Personalizowana onkologia”, *Amicus*, nr 2 (6), 2016, 22–23.

¹⁴⁴ Beata Aniolek, „Promieniowanie jonizujące w medycynie”, *Amicus*, nr 2 (10), 2017, 14–15.

Ukazana jest rola fizyków medycznych w procesie leczenia¹⁴⁵. Zwrócono uwagę na opiekę pielęgniarską podczas leczenia cytostatykami¹⁴⁶ i w chirurgii klatki piersiowej¹⁴⁷. Wspomniano także Międzynarodowy Dzień Pielęgniarek i Położnych¹⁴⁸. Omówiono „pakiet onkologiczny w pigułce”, czyli zieloną kartę dla pacjenta¹⁴⁹, rehabilitację jako integralną część leczenia¹⁵⁰. Ważną kwestią jest opieka paliatywna¹⁵¹.

Dr n. med. Sławomir Okła podzielił się 15 latami doświadczeń Kliniki Otolaryngologii, Chirurgii Głowy i Szyi w chirurgii rehabilitacji głosu po całkowitej laryngektomii¹⁵². Odpowiedział też na pytania dotyczące nowotworów głowy i szyi¹⁵³. Raka krtani i sposoby jego leczenia opisał specjalista radioterapii onkologicznej dr n. med. Piotr Kędzierawski¹⁵⁴. Czytelnika zapoznano z rehabilitacją logopedyczną głosu u pacjenta po laryngektomii całkowitej¹⁵⁵, rolą fizjoterapii u takiego pacjenta¹⁵⁶. Dr n. med. Jakub Spałek zaprezentował program profilaktyki nowotworów głowy i szyi „Twój świadomy wybór” w ŚCO¹⁵⁷.

¹⁴⁵ Krzysztof Lis, „Fizyka w radioterapii”, *Amicus*, nr 2, 2015, 24–25; idem, „7 listopada Międzynarodowy Dzień Fizyki Medycznej”, *Amicus*, nr 4 (8), 2016, 20–21.

¹⁴⁶ Elżbieta Kowalska, Jolanta Walkiewicz, „Opieka pielęgniarska podczas leczenia cytostatykami”, *Amicus*, nr 2, 2015, 26–27.

¹⁴⁷ Elżbieta Borek, „Opieka pielęgniarska w chirurgii klatki piersiowej”, *Amicus*, nr 4 (8), 2016, 22–23.

¹⁴⁸ Joanna Chądzyńska, „12 maja – Międzynarodowy Dzień Pielęgniarek i Położnych”, *Amicus*, nr 2 (6), 2016, 24–25.

¹⁴⁹ Katarzyna Zielińska, „Pakiet onkologiczny – dla kogo zielona karta?”, *Amicus*, nr 2, 2015, 30–31.

¹⁵⁰ Dr n. med. Anna Opuchlik, „Rehabilitacja integralną częścią leczenia”, *Amicus*, nr 3, 2015, 26–28; dr n. med. Anna Lipińska, „Rehabilitacja ruchowa w procesie leczenia onkologicznego z powodu nowotworów złośliwych narządów rodnych kobiet”, *Amicus*, nr 1 (5), 2016, 22–25.

¹⁵¹ Lek. med. Leszek Mierzwa, „Opieka paliatywna”, *Amicus*, nr 2 (6), 2016, 26–27; idem, „Ból w chorobie nowotworowej”, *ibidem*, 28–29.

¹⁵² Dr n. med. Sławomir Okła, „15 lat doświadczeń Kliniki Otolaryngologii, Chirurgii Głowy i Szyi”, *Amicus*, nr 3 (7), 2016, 15–16.

¹⁵³ „Nowotwory głowy i szyi w pytaniach do specjalisty”, *Amicus*, nr 1 (13), 2018, 22–23.

¹⁵⁴ Dr n. med. Piotr Kędzierawski, „Radioterapia pooperacyjna u chorych z rakiem krtani”, *Amicus*, nr 3 (7), 2016, 17–18.

¹⁵⁵ Katarzyna Makowiecka, „Rehabilitacja logopedyczna głosu u pacjenta po laryngektomii całkowitej”, *Amicus*, nr 3 (7), 2016, 19–20.

¹⁵⁶ Dr n. med. Anna Lipińska, „Rola postępowania fizjoterapeutycznego w procesie rehabilitacji chorych po laryngektomii”, *Amicus*, nr 3 (7), 2016, 21–22.

¹⁵⁷ Dr n. med. Jakub Spałek, „Program profilaktyki nowotworów głowy i szyi »Twój świadomy wybór« w ŚCO”, *Amicus*, nr 3 (15), 2018, 21–25.

Specjalista endokrynolog prof. nadzw. dr hab. Aldona Kowalska przeanalizowała leczenie zróżnicowanych raków tarczycy w ŚCO w Kielcach¹⁵⁸. Opowiedziała również o tym, dlaczego należy monitorować poziom hormonów tarczycy u kobiet w ciąży i o roli jodu w prawidłowym rozwoju człowieka¹⁵⁹. Powiadomiono czytelników o metodzie nieinwazyjnego leczenia guzków tarczycy dostępnej w ŚCO¹⁶⁰.

Czytelnik odnalazł metody leczenia innych nowotworów: refluksowego zapalenia przełyku (GERD)¹⁶¹, niewydolności serca oraz nadciśnienia tętniczego¹⁶², raka żołądka¹⁶³. Kampanii Movember pod hasłem „Zapuść wąsy dla jaj” towarzyszy miesiąc świadomości o nowotworach męskiego układu moczowo-płciowego, w tym raka pęcherza moczowego¹⁶⁴, nowotworu gruczołu krokowego oraz raka jąder¹⁶⁵.

Czytelnicy zostali poinformowani o racjonalnym postępowaniu u pacjenta po gastrektomii¹⁶⁶; o wprowadzeniu innowacyjnych metod leczenia urologicznego: zabiegów pomostowania moczowodów¹⁶⁷, zabiegów implantacji stentów moczowodowych i stentów cewki moczowej¹⁶⁸; wspomagającej leczenie fizjoterapii urologicz-

¹⁵⁸ Prof. nadzw. dr hab. Aldona Kowalska, „Leczenie zróżnicowanych raków tarczycy w ŚCO w Kielcach”, *Amicus*, nr 4 (8), 2016, 16–19; eadem, „Guzy neuroendokrynne. Trudna diagnostyka, ale dostępne skuteczne leczenie”, *Amicus*, nr 3 (23), 2020, 24–26.

¹⁵⁹ „O ciąży powiedz najpierw endokrynologowi... Z prof. dr hab. Aldoną Kowalską rozmawiała Izabela Opalińska”, *Amicus*, nr 4 (28), 2021, 26–31.

¹⁶⁰ Izabela Opalińska, „Metoda nieinwazyjnego leczenia guzków tarczycy dostępna w ŚCO”, *Amicus*, nr 1 (13), 2018, 28–29.

¹⁶¹ Dr n. med. Tomasz Wollny, „Refluksowe zapalenie przełyku”, *Amicus*, nr 1 (9), 2017, 16–17.

¹⁶² Dr n. med. Barbara Sosnowska-Pasiarska, „Niewydolność serca (cz. 1)”, *Amicus*, nr 1 (9), 2017, 18–19; eadem, „Kardiotoksyczność leczenia onkologicznego”, *Amicus*, nr 2 (10), 2017, 24–27; eadem, „Nadciśnienie tętnicze – jak rozpoznawać i leczyć?”, *Amicus*, nr 4 (12), 2017, 24–27.

¹⁶³ Lek. med. Monika Olszewska, „Rak żołądka”, *Amicus*, nr 2 (10), 2017, 20–23.

¹⁶⁴ Lek. med. Jarosław Jaskulski, „Rak pęcherza moczowego”, *Amicus*, nr 1 (9), 2017, 22–25; Izabela Opalińska, „Movember w ŚCO. Urodziny zapuścili wąsy... na koszulkach”, *Amicus*, nr 4 (28), 2021, 21–22.

¹⁶⁵ Lek. med. Mateusz Obarzanowski, „Movember – chłopaki nie płaczą”, *Amicus*, nr 4 (12), 2017, 21–23; Izabela Opalińska, „Movember”, *Amicus*, nr 4 (20), 2019, 15–16; Anna Szarek, „Rak prostaty – nowotwór, który wciąż jest tematem tabu”, *Amicus*, nr 4 (24), 2020, 27–28.

¹⁶⁶ Monika Szkutnicka, Jolanta Jarząb, „Racjonalne postępowanie u pacjenta po gastrektomii”, *Amicus*, nr 4 (12), 2017, 28–29.

¹⁶⁷ Izabela Opalińska, „Pierwsze zabiegi pomostowania moczowodów w ŚCO”, *Amicus*, nr 2 (14), 2018, 18–19.

¹⁶⁸ Izabela Opalińska, „Nowe zabiegi w Klinice Urologii ŚCO uwalniają pacjentów od nefrostomii”, *Amicus*, nr 4 (20), 2019, 18–19; eadem, „Zamiast pieluchy sztuczny zwieracz cewki moczowej”, *ibidem*, 20–24.

nej¹⁶⁹; o sukcesach w leczeniu raka piersi¹⁷⁰, konieczności samobadania piersi¹⁷¹, pionierskim zabiegu w ŚCO – wszczepieniu implantów piersi w kolagenowych siatkach¹⁷².

Omówiono powikłania kardiologiczne u chorych onkologicznie po przebytych zakażeniu COVID-19¹⁷³.

Różnorodną treść ma dział *Na zdrowie*. „Ponieważ choroba nowotworowa obejmuje cały obszar osobowości, dotyczy wielorakich odczuć całej osoby ludzkiej, zarówno somy, obszaru psychosocjalnego, jak i duchowego”¹⁷⁴, nie mogło zabraknąć artykułów na temat psychoonkologii prezentowanej jako interdyscyplinarna dziedzina medycyny¹⁷⁵.

Czytelnicy są informowani, gdzie i w jaki sposób mogą uzyskać wsparcie: w Poradni Pomocy Psychologicznej, Pracowni Zajęć Terapeutycznych¹⁷⁶, u pracowników socjalnych ŚCO¹⁷⁷ lub poprzez

¹⁶⁹ Dr n. med. Tomasz Skowronek, „Fizjoterapia urologiczna u pacjentów po radykalnej prostatektomii”, *Amicus*, nr 4 (20), 2019, 22–24.

¹⁷⁰ Izabela Opalińska, „Coraz lepiej leczymy raka piersi”, *Amicus*, nr 2 (14), 2018, 20–22; eadem, „ŚCO: Warsztaty chirurgii piersi pod znakiem mastektomii profilaktycznej”, *Amicus*, nr 2 (18), 2019, 26–27; eadem, „Chirurdzy onkologiczni na wojnie z rakiem piersi”, *Amicus*, nr 3 (27), 2021, 22–24.

¹⁷¹ Joanna Chądzyńska, „Samobadanie piersi”, *Amicus*, nr 3 (19), 2019, 20–21.

¹⁷² Izabela Opalińska, „Pionierski zabieg w ŚCO. Implanty piersi w kolagenowych siatkach”, *Amicus*, nr 4 (16), 2018, 19–20.

¹⁷³ Dr n. med. Barbara Sosnowska-Pasiarska, „Covid-19 a powikłania ze strony układu sercowo-naczyniowego u chorych onkologicznie”, *Amicus*, nr 2 (26), 2021, 29–31.

¹⁷⁴ Jennifer Barraclough, *Rak i emocje. Praktyczny przewodnik po psychoonkologii*, tłum. Jacek Łuczak, Jolanta Andrzejewska (Warszawa: MT Biznes, 1997), 5.

¹⁷⁵ Mirosława Tekiel, „Psychoonkologia jako pomost w leczeniu choroby nowotworowej”, *Amicus*, nr 1, 2015, 34–35; Paweł Grzybek, „Rola zabawy w zdrowieniu”, *Amicus*, nr 2 (10), 2017, 37–38; „Pomoc psychologiczno-terapeutyczna. Diagnostyka, leczenie i wsparcie w Zakładzie Psychoonkologii w ŚCO”, *Amicus*, nr 4 (20), 2019, 25.

¹⁷⁶ Joanna Chądzyńska, „Warsztaty wizażu dla pacjentów onkologicznych”, *Amicus*, nr 1 (5), 2016, 30–31; Kaja Gryciak, „Jak radzić sobie z emocjami?”, *ibidem*, 32–35; Paweł Grzybek, „Udoskonalanie systemu wsparcia i umiejętności komunikacji z chorym i jego bliskimi w środowisku domowym”, *Amicus*, nr 3 (7), 2016, 32–34; Kaja Gryciak, „Kancerofobia, strach który trudno znieść”, *Amicus*, nr 3 (7), 2016, 35; Paweł Grzybek, „Lek podany z empatią”, *Amicus*, nr 1 (9), 2017, 29–30; Mirosława Tekiel, „Choroba nowotworowa w rodzinie”, *Amicus*, nr 3 (11), 2017, 31–34; Izabela Opalińska, „Świat kolorowych turbanów w ŚCO”, *Amicus*, nr 2 (14), 2018, 10; Paweł Pilkiewicz, „Terapia dr. O. C. Simontona”, *Amicus*, nr 3 (15), 2018, 26–29; *idem*, „Wyzwolić siłę życiową człowieka za pomocą Terapii EMDR”, *Amicus*, nr 1 (17), 2019, 22–24; „Doświadczenia pacjentki z terapią EMDR. Rozmawia Paweł Pilkiewicz”, *ibidem* 25–27; *idem*, „Zastosowanie racjonalnej terapii zachowania jako skutecznego sposobu poprawy jakości życia i profilaktyki zdrowia”, *Amicus*, nr 3 (19), 2019, 26–29; *idem*, „Pandemia. Jak sobie z nią radzić i mimo wszystko żyć zdrowo?”, *Amicus*, nr 2 (22), 2020, 34–36; Izabela Opalińska, „Pracownia Terapii Zajęciowej ŚCO znów zaprasza na zajęcia”, *Amicus*, nr 1 (25), 2021, 36–38.

¹⁷⁷ Joanna Chądzyńska, „Pracownik socjalny w ŚCO”, *Amicus*, nr 1 (13), 2018, 32–33.

różne projekty – np. „Projekt Egoistka”¹⁷⁸. O seksualności w chorobie nowotworowej opowiedział psycholog kliniczny Krzysztof Korona¹⁷⁹.

Odnajdujemy tu również informacje o różnych ogólnopolskich organizacjach i fundacjach (np. „Wygramy Zdrowie”¹⁸⁰) wspierających pacjentów onkologicznych zarówno w czasie, jak i po zakończeniu leczenia, w tym wywiady z ludźmi, którzy je stworzyli. Opisywane są kampanie społeczne w rozmaitych odsłonach, np. „Piękna, bo zdrowa”. Odbiorcy pisma poznali „Kwiat Kobiecości”, organizację mającą na celu edukację w kierunku potrzeby wykonywania cytologicznych badań profilaktycznych¹⁸¹. Przy ŚCO aktywnie działa Świętokrzyski Klub Amazonek służący pacjentkom edukacją, wsparciem, rehabilitacją¹⁸², także w czasie pandemii¹⁸³, oraz najliczniejszy w kraju Oddział Polskiego Towarzystwa Laryngotomowanych¹⁸⁴. ŚCO prowadzi wspólne akcje profilaktyczno-edukacyjne ze Stowarzyszeniem na Rzecz Walki z Rakiem Jajnika Niebieski Motyl, np. Onkopiknik „Damy dają radę”¹⁸⁵.

W 2018 r. swoje święto 15-lecia obchodził Oddział Świętokrzyski Stowarzyszenia Mężczyzn z Chorobami Prostaty „Gladiator”, który prowadzi działania edukacyjne we współpracy z lekarzami z Kliniki Urologii ŚCO¹⁸⁶.

W 2016 r. w dziale *Na zdrowie* pojawiła się rubryka *Onkostory. Moja historia*, w których wyleczeni pacjenci opisują swoje historie zmagania z chorobą nowotworową oraz życie po zakończeniu

¹⁷⁸ „Pozytywna Egoistka Dagmara Skalska”, *Amicus*, nr 3 (7), 2016, 36–38.

¹⁷⁹ „Seksualność w chorobie nowotworowej. Wywiad z Krzysztofem Koroną przeprowadziła Izabela Opalińska”, *Amicus*, nr 4 (8), 2016, 32–33.

¹⁸⁰ „Szymon Chrostowski – Razem możemy więcej, rozmowę przeprowadziła Izabela Opalińska”, *Amicus*, nr 1 (9), 2017, 36–38.

¹⁸¹ „Koniec wymówek, w tym roku liczą się wyniki. Z Idą Karpińską rozmawiała Katarzyna Zielińska”, *Amicus*, nr 1, 2015, 36–38; „Pomaganie mam w naturze. Z Anną Kocz rozmawiała Karolina Jasik”, *Amicus*, nr 4 (8), 2016, 34–36.

¹⁸² „Świętokrzyski Klub Amazonek”, *Amicus*, nr 4, 2015, 4–7; Izabela Opalińska, „Amazonki świętowały 30 lat”, *Amicus*, nr 2 (14), 2018, 7; eadem, „Jak Amazonki zostały majtkami”, *Amicus*, nr 3 (15), 2018, 9; eadem, „Misja Halina. Wspominamy Halinę Cecot”, *Amicus*, nr 1 (17), 2019, 14–15; eadem, „Marsz Życia i Nadziei 2019”, *Amicus*, nr 3 (19), 2019, 12–13; Joanna Chądzyńska, „X Edycja Marszu Różowej Wstążeczki w Skarżysku-Kamiennej”, *ibidem*, 14–15; Izabela Opalińska, „Amazonki Śródziemnomorskie”, *Amicus*, nr 4 (20), 2019, 32–33.

¹⁸³ Izabela Opalińska, „Onkologia w cieniu pandemii. Henkel i Amazonki wspomagają ŚCO w walce z SARS-CoV-2”, *Amicus*, nr 4 (24), 2020, 29.

¹⁸⁴ Izabela Opalińska, „Mimo choroby prężnie działają”, *Amicus*, nr 3 (11), 2017, 10; eadem, „Wigilia Laryngotomowanych”, *Amicus*, nr 4 (16), 2018, 30–31.

¹⁸⁵ Izabela Opalińska, „Onkopiknik na dobry początek”, *Amicus*, nr 2 (14), 2018, 8–9; eadem, „Wewnętrzna siła. Pod skrzydłami Niebieskiego Motyla”, *Amicus*, nr 1 (17), 2019, 29.

¹⁸⁶ Izabela Opalińska, „Szczęśliwa 15 świętokrzyskich Gladiatorów”, *Amicus*, nr 4 (16), 2018, 6–7.

leczenia¹⁸⁷. Redakcja cyklicznie zachęcała do opisania doświadczeń i je drukowała¹⁸⁸.

Artykuły promują aktywność fizyczną przez cały rok jako profilaktykę chorób nowotworowych¹⁸⁹. Tu prezentowane są także wywiady z wyleczonymi lub będącymi w trakcie leczenia znanymi ludźmi świata kultury, aby dodać chorym otuchy – Krzysztofem Luftem¹⁹⁰, tancerzem i choreografem Tomaszem Barańskim¹⁹¹, Krystyną Koftą¹⁹², Jerzym i Barbarą Stuhrami¹⁹³. Wywiadu udzielił także ksiądz Jan Kaczkowski, Osobowość Roku 2015 w Ochronie Zdrowia¹⁹⁴. Promowany jest również zdrowy sen¹⁹⁵.

W periodyku omawiane jest znaczenie programu szczepień ochronnych u chorych onkologicznie¹⁹⁶.

Prezentowane tu są diety wzmacniające układ immunologiczny organizmu¹⁹⁷. Łamy „Amicusa” zachęcają do zdrowego od-

¹⁸⁷ Agnieszka Gościńiewicz, „Onkoline”, *Amicus*, nr 4 (8), 2016, 30–31.

¹⁸⁸ Joanna Chądzyńska, „Napisz swoją historię”, *Amicus*, nr 1 (17), 2019, 28; „Elżbieta. Moja historia – diagnoza”, *Amicus*, nr 3 (19), 2019, 33–35; eadem, „Moja historia – chemioterapia”, *Amicus* nr 4 (20), 2019, 28–31; eadem, „Moja historia – operacja”, *Amicus*, nr 1 (21), 2020, 32–35; eadem, „Moja historia – rehabilitacja i radioterapia”, *Amicus*, nr 3 (23), 2020, 34–38; eadem, „Moja historia”, *Amicus*, nr 4 (24), 2020, 34–38.

¹⁸⁹ Joanna Chądzyńska, „Aktywność fizyczna przez cały rok”, *Amicus*, nr 2, 2015, 32–33; Izabela Opalińska, „Prawdziwy bieg prowadzi się z samym sobą”, *Amicus*, nr 3 (7), 2016, 27; dr n. med. Anna Opuchlik, „Rola aktywności fizycznej podczas i po zakończeniu leczenia chorych na nowotwory złośliwe”, *Amicus*, nr 2 (10), 2017, 28–29; Joanna Chądzyńska, „Judo – zdrowie dziecka w twoich rękach”, *Amicus*, nr 2 (14), 2018, 32–34; eadem, „Nordic walking”, *Amicus*, nr 3 (23), 2020, 29–31; dr n. med. Anna Opuchlik, „17–23 Września Europejski Tydzień Transportu Zrównoważonego”, *Amicus*, nr 3 (27), 2021, 32–33.

¹⁹⁰ „Od początku wierzyłem, że sobie poradzę”, *Amicus*, nr 2, 2015, 36–38.

¹⁹¹ „Ważne, by mieć pasję. Rozmowę z Tomaszem Barańskim przeprowadziła Kaja Gryciak”, *Amicus*, nr 3, 2015, 32–35.

¹⁹² „Nie badałam się wcale. Zapłaciłam za to drogo. Z Krystyną Koftą rozmawiała Iwona Hoszko (Studio radiowe – Gość ONKOLINE)”, *Amicus*, nr 4, 2015, 36–38.

¹⁹³ „Trzeba podjąć walkę, ale równocześnie przygotować się, że twoje życie już nie będzie takie samo. Rozmowę z Jerzym Stuhrem i jego żoną Barbarą przeprowadziła Iwona Hoszko”, *Amicus*, nr 2 (6), 2016, 30–32.

¹⁹⁴ „Jestem znany z tego, że mam raka. Z ks. Janem Kaczkowskim rozmawiała Iwona Hoszko”, *Amicus*, nr 1 (5), 2016, 26–27; Karolina Jasik, „Pokonać raka i pomóc innym”, *ibidem*, 38–39.

¹⁹⁵ Joanna Chądzyńska, „Zadbajmy o zdrowy sen”, *Amicus*, nr 2 (18), 2019, 32–33.

¹⁹⁶ „Szczepienia ochronne pomagają chorym onkologicznie. Z dr. hab. n. med. Marcinem Pasiarskim rozmawiała Izabela Opalińska”, *Amicus*, nr 2 (18), 2019, 34–37; „Szczepionki. Fakty przeciw mitom. Z dr. hab. n. med. Marcinem Pasiarskim, prof. UJK rozmawiała Izabela Opalińska”, *Amicus*, nr 4 (20), 2019, 34–36; Izabela Opalińska, „SCO reaktywuje program szczepień dla chorych onkologicznie”, *Amicus*, nr 2 (22), 2020, 11.

¹⁹⁷ Joanna Chądzyńska, „Dieta przeciwnowotworowa”, *Amicus*, nr 1, 2015, 12–13; Joanna Dziurzyńska, „Dieta antynowotworowa. Dobre i złe tłuszcze”, *Amicus*, nr 1 (17), 2019, 30–31.

żywiania się¹⁹⁸, wzmacniania odporności organizmu w okresach przejściowych¹⁹⁹, zachowania prawidłowej higieny w kuchni²⁰⁰, ale także czystości przedmiotów codziennego użytku, szczególnie w czasie pandemii COVID-19²⁰¹. Na przedostatniej stronie zawsze drukowane są przepisy kulinarne, które są przygotowywane i fotografowane przez redakcję. W 2019 r. po raz pierwszy ONZ ogłosiło 7 czerwca Światowym Dniem Bezpieczeństwa Żywności, o czym doniosła redakcja pisma²⁰², zaś 8 listopada obchodzono Europejski Dzień Zdrowego Jedzenia i Gotowania²⁰³.

Rzecznik Prasowy ZUS o/Kielce Paweł Szkalej przedstawił świadczenia rehabilitacyjne przysługujące pacjentom onkologicz-

¹⁹⁸ Joanna Chądzyńska, „Zdrowa kasza jaglana”, *Amicus*, nr 4, 2015, 34; eadem, „Przepis na zdrowy obiad”, *ibidem*, 39; dr inż. Anna Tokarska, „Równowaga kwasowo-zasadowa organizmu”, *Amicus*, nr 2 (6), 2016, 34–37; Joanna Chądzyńska, „Lecznicze właściwości buraka”, *Amicus*, nr 3 (7), 2016, 30–31; Izabela Opalińska, „Miód na zdrowie”, *Amicus*, nr 4 (8), 2016, 25–27; Joanna Chądzyńska, „8 listopada Europejski Dzień Zdrowego Jedzenia i Gotowania”, *ibidem*, 38–39; eadem, „Lecznicza moc żurawiny”, *Amicus*, nr 1 (9), 2017, 32–33; Joanna Dziurzyńska, „Czy warto czytać etykiety?”, *ibidem*, 34–35; eadem, „Błonnik pokarmowy czyli niewidzialna «miotełka» w naszych jelitach”, *Amicus*, nr 2 (10), 2017, 30–31; Joanna Chądzyńska, „Zdrowe grillowanie”, *ibidem*, 32–33; eadem, „Zainspiruj się jesienią czyli jesień w rytmie zdrowia”, *Amicus*, nr 3 (11), 2017, 24–26; dr n. med. Agata Wolska-Adamczyk, „Bezpieczne grzybobranie”, *ibidem*, 27–30; Joanna Chądzyńska, „Warzywa, które pełnią rolę nie tylko warzyw”, *Amicus*, nr 4 (12), 2017, 32–33; eadem, „Dużo kalorii ale samo zdrowie”, *Amicus* nr 1 (13), 2018, 34–35; eadem, „Niezwykłe właściwości zwykłych owoców jagodowych”, *Amicus*, nr 2 (14), 2018, 23–25; eadem, „Zioła i przyprawy, które warto stosować dla zdrowia”, *ibidem*, 26–28; eadem, „Zimą – kiszonki i mrożonki”, *Amicus*, nr 4 (16), 2018, 26–27; eadem, „Czy kawa to podstawa?”, *Amicus* nr 1 (17), 2019, 32–33; eadem, „Jak sobie radzić z przesileniem wiosennym?”, *ibidem*, 34–35; eadem, „Zioła zamiast soli”, *Amicus*, nr 3 (19), 2019, 30–31; eadem, „Jak gotować, aby warzywa nie straciły witamin?”, *Amicus*, nr 4 (20), 2019, 37–38; eadem, „Cebula dla smaku i zdrowia”, *Amicus*, nr 1 (21), 2020, 36–38; „Cierpka, aroniowa bomba witaminowa”, *Amicus*, nr 3 (23), 2020, 27–28; eadem, Dlaczego woda jest tak ważna dla naszego organizmu, *Amicus*, nr 2 (26), 2021, 34–37; eadem, „Co jeść, a czego nie jeść w czasie przeziębienia i grypy?”, *Amicus*, nr 3 (27), 2021, 34–35; Aleksandra Goluch, „Czas na dynie!”, *ibidem*, 36–38; eadem, „Prozdrowotne właściwości żywności fermentowanej”, *Amicus*, nr 4 (28), 2021, 34–36.

¹⁹⁹ Karolina Jasik, „Co zrobić, żeby wzmocnić naszą odporność i ustrzec się jesiennych przeziębień?”, *Amicus*, nr 4 (8), 2016, 28–29.

²⁰⁰ Dr n. med. Agata Wolska, „Prawidłowa higiena w kuchni”, *Amicus*, nr 4 (16), 2018, 8–11.

²⁰¹ Joanna Chądzyńska, „Wyczyść telefon i pozbadź się zarazków”, *Amicus*, nr 1 (21), 2020, 29.

²⁰² Joanna Chądzyńska, „7 czerwca Światowym Dniem Bezpieczeństwa Żywności”, *Amicus*, nr 2 (18), 2019, 30–31.

²⁰³ Joanna Chądzyńska, „8 listopada – Europejski Dzień Zdrowego Jedzenia i Gotowania”, *Amicus*, nr 4 (28), 2021, 11.

nym²⁰⁴, w tym sanatoria²⁰⁵. Pacjenci poznali także swoje prawa zagwarantowane ustawą z czerwca 2009 r.²⁰⁶

Czytelnicy poznali *Dekalog pomocy nieprzytomnemu*²⁰⁷, jak zachować bezpieczeństwo zdrowia pacjenta we współczesnej fizjoterapii²⁰⁸, jak udzielić pierwszej pomocy w nagłych przypadkach zimą²⁰⁹. Wyjaśniono, co to jest Internetowe Konto Pacjenta²¹⁰.

Pacjenci dzięki rozmowom przeprowadzonym ze specjalistami różnych dziedzin medycyny mają okazję zobaczyć swoich lekarzy w prywatnych odsłonach, jak np. prof. urologii Piotra Chłostę, którego pasją jest muzyka i który wraz z innymi lekarzami tworzy zespół „EndoPower”, uświetniający kongresy Polskiego Towarzystwa Urologicznego oraz międzynarodowe spotkania naukowe²¹¹. Przedstawiany jest również personel pomocniczy, np. fizyk medyczny Paweł Wołowicz²¹².

Zdarzają się recenzje filmów ukazujące walkę z nowotworem, np. polski dramat obyczajowy, inspirowany prawdziwymi wydarzeniami z 2015 r. pt. *Chemia* w reżyserii Bartosza Prokopowicza²¹³, czy jak oswoić umieranie – film pt. *Moje córki krowy* w reż. Kingi Dębskiej z 2016 r.²¹⁴

W listopadowym numerze z 2016 r. pojawiła się pierwsza recenzja książki Joanny Kryńskiej i Tomasza Marca pt. *Onkolodzy. Walka na śmierć i życie* (Warszawa: De Facto), będącej zapisem rozmów autorów z ośmioma lekarzami tej specjalności²¹⁵. Izabela Opalińska zrecenzowała również książkę Tomasza Rejmana, *Życie każdym dniem. Na bakier z rakiem* (Warszawa: Warszawska Firma

²⁰⁴ Paweł Szkalej, „Świadczenia rehabilitacyjne przysługujące pacjentom onkologicznym”, *Amicus*, nr 3, 2015, 36–39.

²⁰⁵ Paweł Szkalej, „Rzecznik ZUS. Sanatoria”, *Amicus*, nr 4, 2015, 28–31.

²⁰⁶ Dr n. praw. Hubert Kaczmarczyk, „Prawa pacjenta”, *Amicus*, nr 1 (5), 2016, 28–29.

²⁰⁷ Lek. med. Krzysztof Jędrychowski, „Możesz być świętym, czyli Dekalog pomocy nieprzytomnemu”, *Amicus*, nr 3 (7), 2016, 23–26.

²⁰⁸ Robert Włodarczyk, „Bezpieczeństwo zdrowia pacjenta”, *Amicus*, nr 4 (12), 2017, 30–31.

²⁰⁹ Joanna Chądzyńska, „Pierwsza pomoc w nagłych wypadkach zimą”, *Amicus*, nr 4 (16), 2018, 21–22.

²¹⁰ Joanna Chądzyńska, „Co to jest Internetowe Konto Pacjenta”, *Amicus*, nr 3 (27), 2021, 30–31.

²¹¹ „Profesor Piotr Chłosta. Co urologowi w duszy gra. Rozmawiała Izabela Opalińska”, *Amicus*, nr 1 (5), 2016, 36–39.

²¹² Izabela Opalińska, „Wicemistrz brazylijskiego Jiu-Jitsu z ŚCO”, *Amicus*, nr 3 (7), 2016, 28–29.

²¹³ Kaja Gryciak, „Cierpienie wymaga większej odwagi niż śmierć”, *Amicus*, nr 2 (6), 2016, 33.

²¹⁴ Kaja Gryciak, „Oswoić umieranie”, *Amicus*, nr 3 (7), 2016, 39.

²¹⁵ Kaja Gryciak, „Onkolodzy”, *Amicus*, nr 4 (8), 2016, 37.

Wydawnicza) z 2020 r., opisującą ciężką chorobę nowotworową żony autora, koncentrującą się na „zarządzaniu” terapią, kontaktami z lekarzami, stresem i nadzieją²¹⁶. Joanna Chądzyńska omówiła drugi zbiorek poezji Amazonek pt. *Brać udział, trwać i znaczyć*, wydany nakładem Świętokrzyskiego Klubu Amazonki przy ŚCO w 2020 r. (pierwszy ukazał się w 2008)²¹⁷.

Ogłaszane są konkursy – np. na napisanie recenzji na temat książki ks. Jana Kaczkowskiego pt. *Szatu nie ma, jest rak*²¹⁸. Zwycięzca miał otrzymać podpisany egzemplarz publikacji z autografem autora.

ŚCO umiła pacjentom pobytu w placówce różnymi koncertami – świątecznym góralskim kolędowaniem, koncertem piosenki francuskiej i innymi²¹⁹. Prezentowane są wystawy będące artystycznym zapisem zmagania z rakiem²²⁰.

Reasumując. Joanna Chądzyńska oraz Izabela Opalińska znalazły interesującą i przekonującą formułę komunikowania Świętokrzyskiego Centrum Onkologii z pacjentami. Artykuły, wywiady ze specjalistami lekarzami, kampanie profilaktyki zapobiegania i leczenia różnych chorób onkologicznych przybliżają codzienną pracę wszystkich oddziałów służących chorym. Posługując się różnymi formami komunikowania, takimi jak czasopismo – stare, nowe i nowe nowe media – starają się dotrzeć do jak najszerszego grona odbiorców. Dzięki informacjom zawartym w tych jasno sformułowanych przekazach, posługujących się zrozumiałym językiem, pacjenci zdecydowanie mogą czuć się bardziej bezpieczni, co sprzyja procesom leczenia. Wiarygodności zamieszczanym w „Amicusie” materiałom dodaje dołączona często bibliografia, dzięki której zainteresowani pacjenci mogą poszerzyć swoją wiedzę.

Nie do przecenienia są funkcje, jakie spełnia periodyk: informacyjna i edukacyjna, ale także kulturotwórcza. Można również mówić o funkcji integracyjnej, skoro pacjenci w trakcie lub po

²¹⁶ Izabela Opalińska, „Żyć każdym dniem. Na bakier z rakiem”, *Amicus*, nr 1 (21), 2020, 30–31.

²¹⁷ Joanna Chądzyńska, „Poezja Świętokrzyskich Amazonek”, *Amicus*, nr 4 (24), 2020, 30–32.

²¹⁸ „Konkurs”, *Amicus* nr 2 (6), 2016, 38.

²¹⁹ Joanna Chądzyńska, „Pacjentem na święta”, *Amicus*, nr 4 (12), 2017, 10–11; Izabela Opalińska, „Pod błękitnym niebem Paryża w ŚCO”, *Amicus*, nr 1 (13), 2018, 39; eadem, „Góralskie kolędowanie w ŚCO”, *Amicus*, nr 4 (16), 2018, 28–29; eadem, „Koncert na jeden głos”, *ibidem*, 38.

²²⁰ Izabela Opalińska, „To się nie zdarza» – fotografią w raka”, *Amicus*, nr 4 (20), 2019, 7–10.

wyleczeniu działają w różnych organizacjach okołoonkologicznych stworzonych na ich potrzeby. Zatem magazyn spełnia cel, jaki przyświecał jego powstaniu – słuzenie pacjentom jako przyjaciel-przewodnik. Zbadana zawartość treściowa pisma jest odzwierciedleniem kalendarza wydarzeń medycznych na świecie – prezentowanie obchodów dni różnych typów raka i związanych z tym programów informacyjno-profilaktycznych, pogłębiające wiedzę czytelników, co może przekładać się na jakość ich życia. Programy szczepień, otwartych dni, akcji wsparcia przez różne organizacje skłaniają do refleksji i skorzystania z oferowanych możliwości. Działalność redaktorek jest godna podziwu.

Bibliografia

Z uwagi na wielość prasowych odniesień, które dostępne są w przypisach, wykazano jedynie dzieła zwarte i inne źródła.

Publikacje zwarte

Barraclough, Jennifer. *Rak i emocje. Praktyczny przewodnik po psychoonkologii*, tłum. Jacek Łuczak, Jolanta Andrzejewska (Warszawa: MT Biznes, 1997).

Brać udział, trwać i znaczyć, (Kielce: nakładem Świętokrzyskiego Klubu Amazonki przy ŚCO, 2020; wyd. I – Kielce: nakładem Świętokrzyskiego Klubu Amazonki przy ŚCO, 2008) – drugi zbiorek poezji Amazonek.

Kryńska, Joanna. Marzec, Tomasz. *Onkolodzy. Walka na śmierć i życie* (Warszawa: De Facto, 2016).

Rejman, Tomasz. *Żyć każdym dniem. Na bakier z rakiem* (Warszawa: Warszawska Firma Wydawnicza, 2020).

Szału nie ma, jest rak. Z ks. Janem Kaczkowskim rozmawia Katarzyna Jabłońska, (Kraków: „Więź”, 2013).

Filmy

Chemia, reż. Bartosz Prokopowicz, 2015.

Moje córki krowy, reż. Kinga Dębska, 2016.